

**Problematyka 32. Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.**

**„Rola przemysłu i usług
w rozwoju społeczno-gospodarczym
układów przestrzennych”**

**Main Theme of 32nd International
Scientific Conference on**

**“The Role of Industry and Services
in Socio-economic Development
of Spatial Systems”**

PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF CRACOW
INSTITUTE OF GEOGRAPHY
**DEPARTMENT OF ENTREPRENEURSHIP
AND SPATIAL MANAGEMENT**

POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY
COMMISSION OF INDUSTRIAL GEOGRAPHY

**Main Theme of 32nd International
Scientific Conference on**

**“The Role of Industry and Services
in Socio-economic Development
of Spatial Systems”**

edited by

Zbigniew Ziolo and Monika Borowiec-Gabryś

CRACOW – WARSAW 2016

UNIWERSYTET PEDAGOGICZNY
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
INSTYTUT GEOGRAFII
**ZAKŁAD PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ**

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
KOMISJA GEOGRAFII PRZEMYSŁU

**Problematyka 32. Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.**

**„Rola przemysłu i usług
w rozwoju społeczno-gospodarczym
układów przestrzennych”**

pod redakcją

Zbigniewa Ziolo i Moniki Borowiec-Gabryś

KRAKÓW – WARSZAWA 2016

Redakcja / Edited by: Zbigniew Ziolo, Monika Borowiec-Gabryś

Redakcja techniczna / Typesetting: Krzysztof Wiedermann

Wsparcie w zakresie korekty tekstów w języku angielskim / Support in proofreading of English texts: Witold Wilczyński

ISBN 978-83-8084-029-4

Wydawca / Publisher:

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej
Instytut Geografii
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Komisja Geografii Przemysłu
Polskie Towarzystwo Geograficzne

Adres / Address: ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków, Polska

Strona internetowa cyklu konferencji / Conference website:

www.przemysl.up.krakow.pl

www.industry.up.krakow.pl

*Strona internetowa czasopisma Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego
Towarzystwa Geograficznego / Website of the journal Studies of the Industrial
Geography Commission of the Polish Geographical Society*

www.prace-kgp.up.krakow.pl

Wprowadzenie

Introduction

W procesach rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych ważne znacznie odgrywa rozwój działalności przemysłowej i usługowej. W wyniku procesów transformacji zmieniają one swoją strukturę. Nawiązują one do zmieniających się uwarunkowań wynikających z wdrażania reguł gospodarki rynkowej i wkraczania w informacyjną fazę rozwoju. W wyniku tego przekształca się struktura przemysłu, czynniki lokalizacji, uwarunkowania rynkowe i metody zarządzania, które nawiązują do procesów gospodarki światowej, europejskiej, krajowej, a także regionalnej. Wśród czynników lokalizacji i rozwoju działalności produkcyjno-usługowej coraz większą rolę odgrywa sytuacja rynkowa, efektywność i innowacyjność gospodarowania, które umożliwiają podniesienie konkurencyjności. W obecnej sytuacji szczególną rolę odgrywają również uwarunkowania polityczne, które wpływają na wykształcone uprzednio sieci rynkowe, powiązania energetyczne, infrastrukturalne oraz kapitałowe i finansowe. Procesy kształtowania działalności zmienia także sytuacja kryzysowa i jej konsekwencje, które przejawiają się najczęściej w występowaniu wielu barier w prowadzeniu działalności i obniżaniu efektywności.

W nawiązaniu do przedstawionych przesłanek zorganizowana została konferencja Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego na temat roli przemysłu i usług w rozwoju społeczno-gospodarczym różnej skali układów przestrzennych. Realizowana jest ona w cyklu konferencji poświęconych aktualnej problematyce geografii przemysłu i usług w krajowych i międzynarodowych ośrodkach akademickich. Jest ona 32. międzynarodową konferencją organizowaną przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, przy współudziale Komisji Nauk Ekonomicznych krakowskiego oddziału Polskiej Akademii Nauk oraz pod patronatem Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN.

Celem konferencji jest dokonanie przeglądu problematyki dotyczącej wpływu przemysłu i działalności usługowej na rozwój społeczno-gospodarczy miast, regionów i krajów na przykładzie wybranej problematyki różnych działów przemysłu i usług ze szczególnym uwzględnieniem działalności turystycznej.

Szczególne uwagę zostanie zwrócona na prezentację wybranych metod analitycznych, nowych koncepcji badawczych i ich weryfikację w badaniach empirycznych.

Zakładamy, że przedstawione ujęcia pozwolą na doskonalenie podstaw teoretycznych kształtowania przestrzeni przemysłowych i usługowych, które uwa-

zamy za niezbędne dla celów aplikacyjnych kładących nacisk na nowe lokalizacje działalności przemysłowo-usługowej oraz ich efektywność przestrzenną.

Problematyka referatów dotyczy: uwarunkowań rozwoju przemysłu i usług, w stale zmieniającej się gospodarce światowej, europejskiej, krajowej, regionalnej i lokalnej, wyników badań empirycznych realizowanych w krajowych ośrodkach geograficznych i ekonomicznych, powiązań działalności usługowej podmiotów gospodarczych oraz czynników lokalizacji zwłaszcza high-tech.

Kolejna grupa prac dotyczy problematyki rozwoju działalności turystycznej w regionach i wybranych krajach Azji i Afryki.

Mamy nadzieję, że zaprezentowane wystąpienia będą znaczącymi przesłankami dla budowy ogólnej teorii kształtowania rozwoju społeczno-gospodarczego różnej skali układów przestrzennych.

* * *

Important role in the process of socio-economic development of spatial systems play the activities in the area of manufacturing and service industries. Along with the transformation processes these branches change their structure. These changes refer to the evolving conditions resulting from the implementation of the principles of market economy as well as from entering the new, information phase of development. As a result the structure of industry, the location factors, market conditions, and management methods must be transformed to be compatible with the structure of the European and world economy.

Among the factors determining the location and development of manufacturing and service activities, the increasingly important role play the market situation, the level of efficiency and innovativeness, which allow to improve competitiveness. In the current situation the special role play also political conditions, which affect the previously developed market networks, which include existing connections in energy, infrastructure, and finance. Processes of the economic activity development are also influenced by the crisis situation and its consequences which manifest themselves most often in the presence of many barriers in doing business, which lead to efficiency reduction.

With reference to the above reasons the Geography of Industry Commission of the Polish Geographical Society organized a conference on the role of industry and service in the socio-economic development of the different scales spatial systems. It is performed in a series of conferences devoted to geography of industry current problems discussed in domestic and foreign academic centers. The conference is just the 32rd international conference organized at the Department of Entrepreneurship and Spatial Planning, Institute of Geography, Pedagogical University in Kraków, in cooperation with the Committee of Economic

Sciences, Kraków branch of the Polish Academy of Sciences, and under the auspices of the Polish Academy of Sciences Committee of Spatial Management.

The aim of the conference is to review the issue of the impact of industrial and service activities on the socio-economic development of cities, regions and countries on the example of selected issues of different branches of industry and services, with particular emphasis on tourism activities. Particular attention will be paid to the presentation of selected analytical methods, new research concepts and their verification by empirical studies.

We assume that the presented approach will allow for the improvement of the theoretical basis of shaping the industry and services, which we consider to be necessary for the purpose of application, with an emphasis on new locations of manufacturing and service industries and their spatial efficiency.

The papers are related to following issues: conditions for the development of industry and services, in a constantly changing economy at global, European, national, regional and local level, the results of empirical research carried out at national centers, both geographic and economic, relations between service business entities and the location factors (especially in the area of high-tech).

Another group of works deals with the issues of development of tourism in the regions and selected Asian and African countries.

We hope the conference presentations will show to be significant prerequisites for the construction of a general theory of socio-economic development of different scale spatial systems.

Zbigniew Ziolo, Monika Borowiec-Gabryś

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej
Instytut Geografii

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Department of Entrepreneurship and Spatial Management
Institute of Geography
Pedagogical University of Cracow

MAŁGORZATA BAJGIER-KOWALSKA

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Polska

MARIOLA TRACZ

Polskie Towarzystwo Geograficzne, Kraków, Polska

KAMILA WAŁACH

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Polska

Rola turystyki kulturowej w rozwoju ekonomicznym kraju na przykładzie Hallyu Wave w Korei Południowej

Role of cultural tourism in national economic development on the example of the Hallyu Wave in South Korea

Korea Południowa to kraj kojarzący się głównie z takimi markami jak Samsung, LG, Daewoo, Hyundai czy Kia. Nie jest ona jednak wyłącznie centrum rozwoju zaawansowanych technologii, coraz częściej kojarzy się z kulturą propagowaną między innymi przez Hallyu Wave. Hallyu oznacza „koreańską falę”. Fenomen rozprzestrzeniania się koreańskiej kultury popularnej na świecie można uznać za przejaw dyfuzji kulturowej. Najważniejszymi elementami składowymi Hallyu jest koreańska muzyka popularna, nazywana K-Popem, seriale, czyli K-Dramy oraz koreańskie filmy. Odnoszą one ogromny sukces nie tylko w Azji, Stanach Zjednoczonych, ale również w Europie, przyczyniając się do zmniejszenia bariery kulturowej pomiędzy Koreą Południową a innymi krajami oraz do promocji kraju, zwiększając liczbę turystów. W latach 1980-2015 w Korei Południowej odnotowano wzrost liczby turystów o ponad 14 razy. Turyści przybywający do tego kraju w związku z zainteresowaniem koreańską kulturą, dzielą się na dwa rodzaje: pierwsi odwiedzają to państwo aby doświadczyć tamtejszej kultury, która została im przedstawiona przez K-Pop, K-Dramy i filmy. Druga grupa to osoby, które bezpośrednio chcą doświadczyć uczestnictwa w wydarzeniach związanych z Hallyu. Koreańska fala ma również wpływ na eksport koreańskich produktów. W 2015 roku według danych Koreańskiej Agencji Promocji Handlu i Inwestycji, dochód z eksportu koreańskich dóbr związanych z kulturą wyniósł 2,8 miliarda dolarów. Dużą popularność zyskują produkty reklamowane przez znane osoby ze świata pop kultury. W promocję swoich produktów poprzez Hallyu zainwestowała jedna z najbardziej znanych na świecie koreańskich marek Samsung, której zyski w 1977 roku wyniosły 1.3 biliona dolarów, a w 2013 roku już 213 bilionów dolarów.

Studium jest przykładem zachodzących w świecie procesów globalizacyjnych w zakresie kultury i powiązanych z tym usług turystycznych oraz podejmowanych lokalnie działań służących eksponowaniu wartości i odrębności kultury regionalnej w świecie. W pracy ukazano rozwój i rodzaje turystyki kulturowej związane bezpośrednio i pośrednio z koreańską kulturą popularną, jej wpływ na ruch turystyczny i zyski koreańskiej gospodarki. Wykorzystano dane dostępne na oficjalnych portalach Koreańskiej Organizacji Turystyki, agencji rządowych i turystycznych, portali bezpośrednio związanych ze sprzedażą usług powiązanych z Hallyu oraz literaturę zagraniczną przedmiotu.

RAFAŁ BIELECKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Turystyka jako czynnik rozwoju lokalnego – studium przypadku gminy Bałtów

Tourism as a factor for local development – a case study Bałtów

Turystyka jest powszechnie traktowana jako czynnik, który stymuluje rozwój społeczno-ekonomiczny. Jest jedną z głównych dziedzin światowej gospodarki – według danych WTTC na 2006 rok prawie co dziesiąta osoba pracująca na świecie pracuje właśnie w turystyce, a dziedzina ta wytwarza ponad 10% światowego PKB (Progress and priorities 2006/2007).

Autor podjął próbę ukazania wpływu turystyki na poziom rozwoju lokalnego na podstawie studium przypadku gminy Bałtów. Miejscowość jest zlokalizowana w województwie świętokrzyskim, w powiecie ostrowieckim. Największą atrakcją turystyczną miejscowości jest Park Jurajski, założony dnia 7 sierpnia 2004 roku, po odkryciu w Bałtowie skamieniałych tropów dinozaurów.

Na terenie parku znajduje się muzeum, w którym wystawione są skamieniałości z okresu jurajskiego. Na terenie Jura Parku znajduje się Stacja Narciarska Szwajcaria Bałtowska - ośrodek narciarski z wyciągiem krzeselkowym, dwoma wyciągami orczykowymi, dwoma wyciągami dla dzieci i sześcioma trasami o łącznej długości około 4 km. Stok jest czynny sezonowo.

Do innych atrakcji turystycznych należy spływ rzeką Kamienną. Jest to trasa o długości około czterech kilometrów, a tratwami kierują flisacy ubrani w regionalne stroje. Dolinę rzeki Kamiennej można podziwiać z punktu widokowego. Funkcjonuje wypożyczalnia kajaków oraz dwie stadniny koni. Na terenie gminy wytyczone są trasy spacerowe.

W 2014 roku gmina Bałtów została uznana za najlepiej rozwiniętą gminę województwa świętokrzyskiego. Bałtowski Jura Park odwiedziło 300 tysięcy osób w skali roku.

PIOTR BINIEK

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce – analiza potencjalnych konfliktów społecznych

The development of offshore wind energy in Poland – analysis of potential social conflicts

Energetyka wiatrowa, jedna z najbardziej dynamicznie rozwijających się technologii odnawialnych źródeł energii (OZE), przyniosła szereg nieznanych wcześniej problemów i konfliktów społecznych. Lokalizacja lądowych farm wiatrowych spotyka się w Polsce z licznymi protestami, których skala i siła oddziaływania doprowadziła do powstania regulacji prawnych w praktyce blokujących rozwój tej technologii (Ustawa o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych tzw. Ustawa odległościowa). O ile zasięg, znaczenie i przyczyny konfliktów społecznych dla parków wiatrowych na lądzie są przedmiotem wielu opracowań i raportów, zarówno dla konkretnych przypadków, jak i całego sektora, tak dla morskiej energetyki wiatrowej (MEW, offshore) trwa nadal identyfikacja możliwych źródeł konfliktu. Z uwagi na brak zrealizowanej inwestycji, a tym samym polskich doświadczeń, brakuje metodyki prowadzenia konsultacji i zarządzania konfliktem, a w efekcie wiarygodnych rekomendacji dla inwestorów. W niniejszym artykule wyróżniono możliwe źródła i obszary konfliktu oraz zaproponowano metodologię analizy i oceny ryzyka wystąpienia protestu społecznego. Proces analizy i oceny można podzielić na trzy etapy.

Pierwszy etap, polega na wyodrębnieniu i wskazaniu potencjalnych źródeł konfliktów przestrzennych, gospodarczych i środowiskowych dla dedykowanych lokalizacji w Polskiej Wyłączonej Strefie Ekonomicznej. Identyfikacja źródeł bazuje na doświadczeniach lądowej energetyki wiatrowej i uwzględnieniu specyfiki offshore. Potencjalnymi źródłami konfliktów społecznych dla MEW są między innymi; rybołówstwo komercyjne i rekreacyjne, żegluga morska, przemysł morski, szeroko rozumiana turystyka i rekreacja, istnienie obszarów cennych przyrodniczo.

Drugi etap, to wskazanie samorządów, grup społecznych i zawodowych narażonych na potencjalne oddziaływania ze strony MEW i udział w konflikcie. Najważniejsze grupy, to rybacy, turyści i mieszkańcy miejscowości nadmorskich oraz organizacje ekologiczne.

Trzeci etap to badanie wrażliwości poszczególnych środowisk i grup społecznych w odniesieniu do konkretnej lokalizacji. W ramach badań przeprowadzono ankiety wśród pracowników wybranych samorządów nadmorskich gmin w Polsce, które leżą w obszarach oddziaływania wskazanych lokalizacji MEW.

W ramach przeprowadzonej analizy zaproponowano kierunki dalszych badań, a także przedstawiono przykładową metodologię zarządzania konfliktem społecznym dla MEW.

TADEUSZ BOCHEŃSKI
Uniwersytet Szczeciński, Polska

Funkcjonowanie rejonów przeładunkowych na styku sieci kolejowych o normalnym i rosyjskim rozstawie torów w Europie

The operation of handling areas between the railways of the normal and Russian gauge in Europe

Przedmiotem badań była infrastruktura przeładunkowa na styku sieci kolejowych o rozstawie torów 1435 mm i 1520 mm. Celem pracy była identyfikacja i ocena funkcjonowania rejonów przeładunkowych w obsłudze przewozów towarowych pomiędzy tymi dwoma systemami kolejowymi oraz wskazanie zakładów przemysłowych posiadających jednocześnie normalno- i szerokotorowe bocznice kolejowe. Zakres przestrzenny badań objął obszary przygraniczne w Polsce, Obwodzie Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, Litwie, Białorusi, Ukrainie, Węgrzech, Rumunii i Mołdawii. Szczegółowo przeanalizowano infrastrukturę jedynie na terenie krajów należących do Unii Europejskiej. Dokonano inwentaryzacji na podstawie informacji publikowanych przez operatorów terminali przeładunkowych, materiałów kartograficznych i częściowo badań terenowych.

Zidentyfikowano łącznie 40 rejonów przeładunkowych (w tym 23 w krajach UE), w których funkcjonowały różnego rodzaju terminale. W przypadku 3 z nich obejmowały one obszar wzdłuż linii kolejowych: szerokotorowych LHS w Polsce i SRT na Słowacji oraz normalnotorowego odcinka Rail Baltica na Litwie. Za rejony o największym potencjale uznano LHS, Małaszewicze i Przemyśl w Polsce oraz Zahony na Węgrzech. W obrębie części rejonów przeładunkowych znajdowały się duże miasta takie jak Jassy i Galati w Rumuni, Koszyce na Słowacji, Kowno na Litwie oraz konurbacja górnośląska, do której dochodziła linia LHS. Wykorzystanie badanej infrastruktury uzależnione było od wielkości wymiany handlowej oraz uwarunkowań geopolitycznych. Istniały plany budowy linii normalnotorowych na wschód m.in. do Rygi i Tallina oraz Lwowa, a także linii szerokotorowej na zachód do Wiednia. Inwestycje te wpłyną na funkcjonowanie terminali i całych rejonów przeładunkowych na badanym obszarze.

PAWEŁ BREZDEŃ

Uniwersytet Wrocławski, Polska

Procesy koncentracji działalności przemysłowej w strefie podmiejskiej na przykładzie Dolnego Śląska

Processes of the concentration of industry in the suburban area on the example of Lower Silesia

Od końca lat 90. XX w. ma miejsce na Dolnym Śląsku stałe pogłębianie się procesów suburbanizacji. Przejawia się to stopniową depopulacją miast poprzez ujemne saldo migracji i stopniowy przyrost liczby mieszkańców na obszarach podmiejskich. Zjawisko to ma miejsce w największych ośrodkach miejskich regionu (Wrocław, Legnica i Jelenia Góra) i ich otoczeniu. Procesom suburbanizacji podlegają również mniejsze ośrodki miejskie.

Zgodnie z prawem koncentracji każda jednostka gospodarująca, mająca swobodny wybór lokalizacji wybiera miejsce, w którym może korzystać z wartości już wytworzonej. Dlatego miasta przez znaczny okres czasu uznawane były za atrakcyjne miejsca lokalizacji działalności przemysłowej, często kosztem bliższego i dalszego otoczenia. W dobie postindustrialnej narastające koszty funkcjonowania miast, postęp naukowo-techniczny, wzrost poziomu wykształcenia ludności i liczne bariery ekologiczne przyczyniają się do decentralizacji działalności gospodarczej. Jedną z konsekwencji tego zjawiska jest wzrost atrakcyjności lokalizacyjnej strefy podmiejskiej.

Celem opracowania jest ukazanie zróżnicowania przestrzennego oraz dokonanie oceny stopnia rozwoju współczesnych procesów koncentracji działalności przemysłowej w strefach podmiejskich największych miast Dolnego Śląska. Zakres przyjętych do analiz zagadnień uzależniony był dostępnością danych szczególnie na poziomie lokalnym. W artykule zaprezentowano analizy dotyczące m.in. struktury podmiotów zatrudniających powyżej 50 osób, pracujących w działalności przemysłowej, udziału terenów przemysłowych w powierzchni ogółem badanych jednostek terytorialnych, wartości produkcji sprzedanej przemysłu, podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego. W opracowaniu zaprezentowano także dynamikę przyjętych do analizy parametrów w latach 2005-2013. Do diagnozy stopnia rozwoju i poziomu zróżnicowania przestrzennego procesu koncentracji działalności przemysłowej wykorzystano wskaźnik lokalizacji (LQ, ang. location quotient) oraz taksonomiczną metodę porządkowania liniowego odległości od tzw. wzorca rozwoju. Przyjęte do badania parametry zaprezen-

wano w układach lokalnych (gmin i powiatów) województwa dolnośląskiego z określeniem ich przestrzennego zróżnicowania i natężenia. Stały się one następnie podstawą do ujęcia poziomu intraregionalnego zróżnicowania całego obszaru (według gmin i powiatów) pod względem syntetycznego wskaźnika natężenia działalności przesyłowej w strefach podmiejskich miast regionu. W artykule zwrócono także uwagę na uwarunkowania wpływające na przestrzenne zróżnicowanie poziomu natężenia działalności przemysłowej, niejednokrotnie skutkujące procesem kształtowania się specjalizacji poszczególnych obszarów stref podmiejskich miast Dolnego Śląska.

AGNIESZKA BRZOSKO-SERMAK, MONIKA PŁAZIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

PIOTR TRZEPACZ

Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska

Współczesne przemiany funkcji handlowo-usługowych centrum dzielnicy mieszkaniowej na przykładzie Krakowa – Nowej Huty

Contemporary transformation of commercial and service functions of the centre of large housing estate, on the example of Nowa Huta

W opracowaniu zaprezentowano analizę przemian funkcji centralnych, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji handlowo-usługowych w centrum dużej dzielnicy Krakowa – Nowej Huty. Autorzy podjęli próbę identyfikacji roli jaką przemiany tychże funkcji odegrały w procesie przesunięcia realnego centrum Nowej Huty (ważnego subcentrum Krakowa) z bezpośredniego otoczenia Placu Centralnego w kierunku Ronda Kocmyrzowskiego, podczas gdy oficjalnym i zwyczajowym centrum pozostał Plac Centralny wraz z otoczeniem. Istotne jest pytanie, na ile przemiany w zakresie lokalizacji punktów handlowych i usługowych oraz wymiana asortymentów w sklepach i proponowanych usług miały charakter przyczynowy, a na ile skutkowy omawianego procesu?

Przesunięcie realnego centrum Nowej Huty w okolice Ronda Kocmyrzowskiego mierzone wzrostem liczby użytkowników miejsca oraz wzrostem liczby lokalizowanych tam podmiotów gospodarczych nastąpiło w efekcie przestrzennego rozwoju Nowej Huty w kierunku północno-zachodnim począwszy od lat 70. XX w., czemu towarzyszył rozwój miejskiej sieci komunikacyjnej, z ważnym punktem przesiadkowym linii tramwajowych właśnie na Rondzie Kocmyrzowskim (oraz pobliskim Rondzie Czyżyńskim). Kolejną przyczyną omawianego procesu przesunięcia realnego centrum dzielnicy był kryzys działalności kombinatu metalurgicznego, który spowodował gwałtowny spadek liczby tamtejszych pracowników, w znacznej mierze dojeżdżających dawniej do pracy z różnych części Krakowa i okolicy, z ważnym punktem przesiadkowym na Placu Centralnym. Wraz z upływem czasu, począwszy od początków transformacji ustrojowej centralna część Nowej Huty zaczęła podlegać gwałtownemu procesowi starzenia demograficznego, podczas gdy do lat 90. XX w. północno-

zachodnia część Nowej Huty – Bieńczyce, Mistrzejowice i Wzgórza Krzesławickie były ciągle osiedlami młodymi i żywotnymi. Co można uznać za kolejną przyczynę omawianego przesunięcia realnego subcentrum miejskiego. Następną przyczyną procesu było wykorzystanie w okolicy Ronda Kocmyrzowskiego (w kierunku Ronda Czyżyńskiego) pustych przestrzeni pod lokalizację sklepu wielkopowierzchniowego CH Czyżyny (Carrefour), a także nieprzerwany rozwój dwóch ważnych placów targowych – placu targowego w Bieńczycach oraz CH „Tomex”. Ponadto na niezagospodarowanej przestrzeni pojawiły się uzupełnienia funkcji mieszkaniowych – lokalizacja nowych bloków wielorodzinnych.

Przejawem powyższych procesów, na które nałożyły się przemiany okresu transformacji a później globalizacji, stał się kryzys lokalnej działalności handlowo-usługowej w tradycyjnym centrum Nowej Huty. Większość istniejących tam przed okresem transformacji relatywnie wysokiej jakości sklepów branżowych przestała funkcjonować. Ich miejsce zajęły sklepy lub usługi ze znacznie skromniejszym i mniej zróżnicowanym asortymentem lub dostosowane do aktualnych potrzeb tamtejszych mieszkańców – apteki, sklepy z używaną odzieżą, komisje i lombardy, osiedlowe sklepiki spożywcze. Tego rodzaju wymiana struktury towarowo-usługowej związana była z jednej strony z brakiem klientów na poprzednie produkty, z drugiej – relatywnie wysokimi czynszami najmu lokali handlowo-usługowych, nieodbiegającymi od tych w centrum Krakowa. Sytuację wykorzystały przedsiębiorstwa z obcym kapitałem lokalizując przy Placu Centralnym siedziby banków, sklepy telefonii komórkowej, drogerie i sklepy sieci spożywczych, co powoduje zmianę wizerunku miejsca, z jednej strony rewitalizując je, z drugiej – unifikując i przyczyniając się do utraty specyficznej atmosfery tej części miasta.

Technologie informatyczne w procesach obsługi logistycznej a mobilność w obszarach zurbanizowanych

The influence of logistics information technology on mobility in urban areas

Obsługa logistyczna przedsiębiorstw odpowiada za przepływ właściwych zasobów we właściwym czasie i we właściwe miejsce w celu zapewnienia realizacji procesów produkcyjnych. Przestrzeń zurbanizowana to miejsce nieustających procesów przepływu wszelakich zasobów, ludzkich, rzeczowych i informacyjnych w dużej części związanych z obsługą logistyczną podmiotów gospodarczych. Przepływy informacyjne są częściowo substytutem przepływów rzeczowych, czyli dzięki nim można uzyskać mniejsze zapotrzebowanie na przepływy rzeczowe i ludzkie. Wdrażane i rozwijane przez przedsiębiorstwa na przestrzeni ostatnich lat technologie informatyczne, mają na celu racjonalizację procesów logistycznych. Dzięki usprawnianiu przepływu informacji w obsłudze logistycznej procesów produkcyjnych, następuje ograniczenie popytu na zasoby rzeczowe oraz redukcja czasu i kosztów operacyjnych. Racjonalizowanie zapotrzebowania na zasoby rzeczowe i ludzkie przekłada się na zmianę struktury popytu na te zasoby a tym samym na zmianę popytu na mobilność tych zasobów w otoczeniu przedsiębiorstw, w tym na obszarach zurbanizowanych. W tej dziedzinie badania są mało rozwinięte, logistycy bowiem nie zajmują się uwarunkowaniami przepływu zasobów związanych ze specyfiką obszarów zurbanizowanych. Logistycy zajmują się zjawiskami przepływu zasobów od strony ekonomizacji procesów gospodarczych przedsiębiorstw. Celem artykułu jest zatem przedstawienie wpływu nowych rozwiązań informatycznych w procesach obsługi logistycznej przedsiębiorstw na strukturę mobilności zasobów rzeczowych i ludzkich w przestrzeniach zurbanizowanych.

MAREK CIECHOWSKI

Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska

ŁUKASZ QUIRINI-POPŁAWSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Rola stref aktywności gospodarczej w rozwoju przemysłu i usług na terenach poprzemysłowych w miastach województwa małopolskiego

The role of economic activity zones in the development of industry and services in post-industrial areas of Małopolskie Voivodeship

Zapoczątkowana w 1989 roku transformacja gospodarcza w Polsce była jedną z głównych przyczyn gwałtownego wzrostu powierzchni terenów poprzemysłowych. Wiele zakładów przemysłowych zostało zlikwidowanych, część z nich relokowała swoją działalność, a inne dokonały koncentracji produkcji na mniejszym obszarze. W dwudziestu pięciu ośrodkach miejskich województwa małopolskiego obszary po przemyśle stanowiły przynajmniej 20 ha. Problem zagospodarowania terenów poprzemysłowych dotknął w szczególności duże miasta, jak Kraków czy Tarnów, a także większość miast w Małopolsce Zachodniej.

W niektórych ośrodkach miejskich władze samorządowe stanęły przed wyzwaniem pozyskania inwestorów, którzy wykorzystaliby na cele gospodarcze tereny poprzemysłowe. Jednym z istotnych i skutecznych narzędzi stało się tworzenie i rozwijanie stref aktywności gospodarczej na tego typu obszarach. Do pierwszych miast w Małopolsce wspierających rozwój gospodarczy z wykorzystaniem terenów pofabrycznych poprzez utworzenie strefy inwestycyjnej zaliczyć należy Niepołomice. Za przykładem Niepołomickiej Strefy Inwestycyjnej w kolejnych gminach tworzono strefy aktywności gospodarczej m.in. w Krakowie, Tarnowie, Skawinie, Chelмку, Gorlicach, Trzebini, Limanowej.

Celem pracy jest przedstawienie rozwoju stref aktywności gospodarczej w miastach województwa małopolskiego, ze szczególnym uwzględnieniem działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Ukazano miejsce realizowanej polityki przestrzennej (głównie obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) w tym procesie. Autorzy analizując oferty inwestycyjne przygotowane w oparciu o tereny poprzemysłowe zwracają uwagę na atuty i

bariery ich zagospodarowania. Sukces dotychczasowych stref aktywności gospodarczej przyciągających inwestorów z branży przemysłowej i usługowej w tym z kapitałem zagranicznym, stał się impulsem do rozwoju kolejnych tego typu przedsięwzięć. Na wybranych przykładach przedstawione zostaną najnowsze działania podejmowane na rzecz rozwoju kolejnych stref inwestycyjnych na terenach poprzemysłowych.

PAWEŁ CZAPLIŃSKI

Uniwersytet Szczeciński, Polska

Rola przemysłu offshore w rozwoju województw nadmorskich

The role of the offshore industry in the development of coastal voivodship

Przemysł offshore rozumiany jako działalność gospodarcza oferująca rozwiązania produkcyjne związane z wydobywaniem surowców (głównie energetycznych - ropy naftowej i gazu ziemnego) oraz pozyskaniem energii odnawialnej na morzu może aktywizować nie tylko same obszary morskie, ale także regiony nadmorskie, gdyż offshore wykazuje silne powiązania kooperacyjne w łańcuchu produkcyjnym (łańcuchu wartości dodanej) (Czapliński 2015). Ten dział przemysłu jest wysoce złożony technologicznie, organizacyjnie i przestrzennie, a ze względu na skalę także produkcyjnie. Ponadto przemysł offshore to nie tylko produkcja dóbr finalnych (surowce, energia), ale również produkcja dóbr i usług produkcyjnych.

Powyższe przesłanki skłaniają to postawienia tezy, iż finalne miejsce działalności (morze) wymaga bardzo złożonego, wyspecjalizowanego, rozbudowanego przestrzennie, ale dobrze skomunikowanego zaplecza na styku ląd/morze, a także na samym lądzie. Takie założenie wyraźnie faworyzuje duże zespoły portowo-miejskie, które w zasadzie posiadają większość korzyści lokalizacyjnych (Dutkowski 2000). Warto jednak podkreślić, że we wszystkich krajach nadmorskich istnieją małe miasta portowe oraz morskie przystanie i stacje brzegowe bez których wybrzeże byłoby gospodarczo martwe (Palmowski 1996). Liczne przykłady z Europy Zachodniej wskazują, że nie pozostają one bez szans w rywalizacji o produkcję i usługi związane inwestycjami realizowanymi na morzu. Dotyczy to np. obsługi morskich farm wiatrowych, podmorskich kabli energetycznych oraz instalacji przesyłowych (Notteboom, Rodrigue 2005).

Zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza, w tym zmiany dotyczące postzegania otwartego morza jako miejsca produkcji energii elektrycznej, a zwłaszcza znacznie bardziej intensywnego wydobywania surowców spod jego dna wymusza nowe postawy wobec władz samorządowych regionów nadmorskich. Dlatego na szczeblu regionalnym, ale także lokalnym konieczne są działania mające na celu wzmocnienie realizowanych inicjatyw związanych z szeroko pojętym przemysłem offshore. Zamiast tworzenia wewnętrznej konkurencji,

należy zaangażować szerokie spektrum uczestników, które jest kluczowe dla powodzenia procesu i wyboru właściwych instrumentów wdrażania działań. Widoczny w Polsce proces inteligentnych specjalizacji regionalnych wychodzi temu naprzeciw (Dziemianowicz, Szlachta, Peszat 2014).

Celem artykułu jest wskazanie potencjalnych korzyści dla polskich regionów nadmorskich, które wynikają z rozwoju tego rodzaju przemysłu do roku 2030.

Literatura:

- Czapliński P., 2015, *Przemysł offshore w Polsce – próba definicji, stan i możliwości rozwoju*. Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG, 29 (4), 103-111.
- Dutkowski M., 2000, *Przybrzeżne strefy miejskie (waterfronty) w wizjach i strategiach regionu pomorskiego*. Urząd Miasta Gdynia.
- Dziemianowicz W., Szlachta J., Peszat K., 2014, *Potencjały rozwoju i specjalizacje polskich województw*. Geoprofit, Warszawa.
- Notteboom T., Rodrigue J.P., 2005, *Port regionalization: towards a new phase in port development, Maritime policy and management*. vol. 32, no. 3, pp. 297-313.
- Palmowski T., 1996, *Przestrzenne układy komunikacyjne w regionie nadmorskim. Kryteria form modelowych i perspektywy transformacji*. Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG, s. 237-246.

JOANNA DOMINIAK

Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań, Polska

Nowoczesne usługi a poziom rozwoju gospodarczego

Modern services and the level of economic development

Działalność usługowa będąca istotną częścią współczesnej gospodarki nieustannie podlega zmianom. Zmiany te uwarunkowane są procesami ekonomicznymi będącymi skutkiem między innymi postępu technologicznego, nasilającego się procesu globalizacji i zwiększającej się konkurencyjności. Zgodnie z teoriami działalności usługowej coraz większego znaczenia nabierają usługi wyspecjalizowane, zatrudniające pracowników o wysokich kwalifikacjach zawodowych, wśród nich dynamicznie rozwijające się usługi o wysokim nasyceniu wiedzą. Do ich rozwoju przyczynił się także wzrost zapotrzebowania na nowoczesne usługi w dobie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Zmiany zachodzące w strukturze usług są ściśle związane z procesem rozwoju społeczno-gospodarczego. W procesie rozwoju społeczno-gospodarczego, według Flejterskiego i in. (2005) wyróżnia się cztery fazy rozwoju sektora usług: (1) fazę pierwotną charakteryzującą się dominacją usług nie wymagających wysokich kwalifikacji, (2) fazę wzrostową, która cechuje się rozwojem usług wymagających pewnych kwalifikacji, (3) fazę obsługi przemysłu i wzrostu konsumpcji usług oraz (4) fazę rozwoju usług opartych na wysokich technologiach. Nowoczesne usługi oparte na wiedzy odgrywają ważną rolę w rozwoju gospodarczym.

Celem wystąpienia jest próba przybliżenia kwestii terminologicznych związanych z usługami nowoczesnymi oraz próba odpowiedzi na pytanie o ich rolę w rozwoju nowoczesnych gospodarek.

Literatura:

Flejterski, S., Panasiuk, A., Perenc, J., Rosa, G., (2005), *Współczesna ekonomika usług*. Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

SŁAWOMIR DOROCCI, PIOTR RAŻNIAK,

ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Zmiany natężenia funkcji kontrolno-zarządczych miast europejskich w dobie globalizacji

Changes in the intensity of command and control function of European cities in the era of globalization

W latach 60. i 70. XX wieku zauważono rosnący wpływ miast na międzynarodową działalność gospodarczą, co doprowadziło do powstania koncepcji world city i global city. W jednej z tych hipotez koncepcji stwierdza się, że to globalne funkcje kontrolne korporacji mają bardzo duży wpływ na światową gospodarkę. Celem opracowania jest przedstawienie potencjału funkcji kontrolno-zarządczych miast europejskich na podstawie ich liczby oraz wyników finansowych firm umiejscowionych na liście Forbes Global 2000, których siedziba zarządu znajduje się w Europie. Na podstawie danych odnoszących się do ich wyników finansowych wyznaczano środek grawitacji dla potencjału ośrodków miejskich w latach 2006 i 2012. Środek grawitacji oparto o liczbę siedzib zarządów, przychody ze sprzedaży brutto, zysk netto, wartość środków trwałych i wartość rynkową firm. Dane te ukazują przestrzenny potencjał miast względem standaryzowanej wartości poszczególnych firm wg sektorów ich działalności. Szczególną uwagę poświęcono strukturze sektorowej analizowanych firm oraz ich zmianę w ujęciu ich wielkości i rozmieszenia w analizowanych latach. W analizie wykorzystano metody określenia środka ciężkości dla poszczególnych sektorów i ich zmiany położenia w czasie oraz wykreślenia przestrzennego obrazu potencjału w oparciu o metodę GIS distance to power.

WOJCIECH DYBA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska

Klastry meblarskie na tle struktury przestrzennej przemysłu meblarskiego w Polsce

Furniture clusters in the spatial structure of the furniture industry in Poland

Branża meblarska odgrywa istotną rolę w polskiej gospodarce. W 2015 r. w 25 000 przedsiębiorstwach meblarskich zatrudnionych było ok. 160 000 osób, wartość produkcji mebli osiągnęła ok. 39 mld zł, z średniorocznym tempem wzrostu na poziomie 9-12% w ciągu czterech poprzedzających lat. Polska jest na 6. miejscu na świecie pod względem wielkości produkcji mebli i na 4. miejscu w światowym rankingu eksporterów mebli.

W referacie zaprezentowane zostaną wyniki badań nad strukturą przestrzenną przemysłu meblarskiego w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem klastrów rozumianych jako przestrzenne skupienia firm meblarskich oraz związane porozumienia/organizacje klastrowe.

Przeprowadzone badanie spełniało dwa podstawowe cele: poznawczy i metodologiczny:

- Cel poznawczy obejmował analizę rozmieszczenia przestrzennego firm produkujących meble w Polsce. Do analizy wykorzystana została baza danych wszystkich firm meblarskich, zaliczanych do działów 31.01, 31.02 i 31.09 PKD 2007, a także dodatkowe informacje o największych producentach mebli w kraju.
- Cel metodologiczny obejmował identyfikację klastrów w przemyśle meblarskim w Polsce różnymi metodami. Wśród nich wykorzystano metody statystyczne i ekonometryczne, takie jak wskaźniki koncentracji (iloraz lokalizacji i wskaźnik koncentracji Florence'a), metody analizy rozkładu przestrzennego punktów oraz autokorelacji przestrzennej, jak również metodę analizy źródeł wtórnych, w tym materiałów dotyczących organizacji klastrowych udostępnianych m.in. przez Główny Urząd Statystyczny, Eurostat, Europejskie Obserwatorium Klastrów, PARP czy Ogólnopolską Izbę Producentów Mebli. Porównano, w jakim stopniu przestrzenne skupienia firm meblarskich pokrywają się z miejscami, w których zawiązано sformalizowane porozumienia/organizacje klastrowe.

PIOTR DZIKOWSKI

Uniwersytet Zielonogórski, Polska

Aktywność innowacyjna przemysłu średnio-niskiej techniki w Polsce z perspektywy odległości od konkurenta, dostawcy i odbiorcy

Innovation activity in medium-low industry in Poland from the perspective of spatial proximity to competitor, supplier and customer

Praca przedstawia wyniki badania, którego celem jest określenie wpływu odległości od konkurenta, dostawcy i odbiorcy na aktywność innowacyjną przedsiębiorstw reprezentujących przemysł średnio-niskiej techniki w Polsce w latach 2008-2013. Zakres badania dotyczy innowacji na poziomie przedsiębiorstwa i uwzględnia dyfuzję do poziomu „nowość dla przedsiębiorstwa”. Działania innowacyjne uwzględnione w badaniu obejmują inwestycje, w tym nakłady na B+R, implementacje wyrobów i procesów technologicznych oraz współpracę innowacyjną. Badanie obejmuje 2301 przedsiębiorstw. W pracy założono, że bliskość geograficzna dostawców i odbiorców sprzyja pobudzaniu aktywności innowacyjnej, podczas, gdy bliskość konkurentów sprawia, że skłonność przedsiębiorstw do podejmowania aktywności innowacyjnej maleje. Część metodyczna analiz wykorzystuje modelowanie probitowe dzięki, któremu można określić prawdopodobieństwo podjęcia danego działania innowacyjnego w funkcji odległości do danego partnera (konkurenta, dostawcy, odbiorcy). Analiza pokazuje, że wpływ odległości danego rodzaju partnera oddziałuje w różny sposób na częstotliwość podejmowania danego działania innowacyjnego. Największy pozytywny wpływ na stymulowanie aktywności innowacyjnej dotyczy inwestycji i implementacji. Najwięcej związków znaleziono dla odbiorców i dostawców krajowych. Współpraca z partnerami zagranicznymi sprawia, że badane przedsiębiorstwa częściej są skłonne ponosić nakłady na działalność badawczo-rozwojową oraz częściej współpracują z instytucjami reprezentującymi świat nauki.

ŁUKASZ GAWOR

Politechnika Śląska, Gliwice, Polska

MALWINA KOBYLAŃSKA

KGHM CUPRUM sp. z o.o. Centrum Badawczo-Rozwojowe, Wrocław, Polska

Problematyka przeobrażeń przestrzennych w procesach rewitalizacji terenów przemysłowych

Problematic aspects of spatial transformations in the processes of brownfields revitalization

Studia nad atrakcyjnością turystyczną krajobrazów i regionów coraz częściej obejmują również analizy krajobrazów przemysłowych i przemysłowych, w tym po dawnej działalności eksploatacyjnej. W przypadku obiektów przemysłowych zlokalizowanych na obszarach miejskich można ponadto mówić o tzw. nawarstwieniach historycznych, związanych z wpływem danego sektora przemysłu na architekturę i funkcjonowanie dzisiejszych miast. Zaniebdany krajobraz poeksploatacyjny lub zdewastowany wymaga działań o charakterze naprawczym, ale i daje możliwości dalszego jego kształtowania np. poprzez adaptację celem dostosowania do pełnienia nowych funkcji.

Przedmiotem pracy jest analiza i ocena przeobrażeń przestrzennych związanych z procesami rewitalizacji terenów przemysłowych, w szczególności po działalności wydobywczej w Polsce i na świecie, m.in. w zakresie waloryzacji obiektów i terenów pogórnich, szans i zagrożeń związanych z przekształceniami krajobrazu o tym charakterze oraz błędów w procesach rewitalizacji. W pracy zaproponowano metodykę postępowania z terenem przemysłowym celem właściwego jego zagospodarowania, w oparciu o świadome zarządzanie realizacją polityki przestrzennej.

HANNA GODLEWSKA-MAJKOWSKA
Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, Polska

Zmiany atrakcyjności inwestycyjnej w Polsce lokalnej – polaryzacja czy konwergencja

Changes to the investment attractiveness of Polish local – polarization or convergence

Artykuł będzie prezentować zmiany atrakcyjności inwestycyjnej polskich gmin w latach 2008 -2015. Celem artykułu jest ukazanie rodzaju zmian i ich przestrzennego zróżnicowania oraz próba ich wyjaśnienia w oparciu o analizy kartograficzne i statystyczne.

Autorka pragnie dowiedzieć, że w skali lokalnej następuje narastanie polaryzacji atrakcyjności inwestycyjnej gmin w oparciu o rozwój aglomeracji miejskich oraz rosnącą rolę inwestycji dokonywanych w specjalnych strefach ekonomicznych.

Atrakcyjność inwestycyjna gmin zmienia się stosownie do tworzenia ofert terenów inwestycyjnych w gminach położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych oraz w ośrodkach przemysłowych i turystycznych.

Konwergencja występuje na mniejszą skalę i dotyczy obszarów rozwijających inteligentne specjalizacje w oparciu o struktury klastrowe.

Zjawiska polaryzacyjne występują najsilniej w aglomeracjach monocentrycznych, a konwergencja zaznacza się najbardziej w aglomeracji policentrycznej. Polaryzacja i konwergencja występują jednocześnie we wszystkich aglomeracjach miejskich. Jednak ich proporcje są zależne od struktury regionu miejskiego.

W artykule zostanie zastosowana analiza wskaźników potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla wszystkich gmin w Polsce w latach 2008-2015 dla całości gospodarki narodowej oraz wybranych sekcji PKD.

ANNA GOLEJEWSKA
Uniwersytet Gdański, Polska

Rola ośrodków innowacji w budowie potencjału innowacyjnego regionu na przykładzie województwa pomorskiego

The role of innovation centres in building innovative potential of a region. A case of the Pomeranian region

W ostatnich latach, coraz większego znaczenia nabierają transfer technologii i komercjalizacja wiedzy, uważane za fundamenty rozwoju gospodarczego. W rozwój gospodarki wiedzy silnie wpisują się ośrodki innowacji, które pełnią rolę katalizatora przepływu wiedzy. Celem artykułu jest ocena wpływu działalności ośrodków innowacji na potencjał innowacyjny województwa pomorskiego. Analizą objęto parki technologiczne, inkubatory technologiczne, centra transferu technologii oraz akademickie inkubatory przedsiębiorczości. Artykuł składa się z trzech części. Pierwsza część stanowi ujęcie teoretyczne zagadnienia potencjału innowacyjnego i jego determinant, ze szczególnym uwzględnieniem roli ośrodków innowacji. W kolejnej części omówiono potencjał innowacyjny województwa pomorskiego w oparciu o analizę wskaźnikową. Trzecia część prezentuje przegląd regionalnych ośrodków i głównych obszarów ich działalności zakończony pogłębioną analizą jakościową kilku wybranych przypadków. Podsumowanie stanowią wnioski i rekomendacje. Opracowanie bazuje na literaturze przedmiotu, raportach PARP i Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, danych Portalu Innowacji, Eurostatu i Banku Danych Lokalnych, stronach internetowych oraz informacjach uzyskanych bezpośrednio w analizowanych ośrodkach. Rezultaty analizy potwierdziły, że obecny stan rozwoju sfery B&R i poziom innowacyjności regionu nie są satysfakcjonujące. Zauważalny jest brak spójności, koordynacji i konsekwentnego projektowania działań wspierających procesy innowacyjne. System ośrodków jest stosunkowo dobrze rozwinięty, jednak większość z nich świadczy proste lub średnio-zaawansowane usługi. Rzadziej realizowane są usługi transferu technologii, czy inkubacji firm technologicznych. Zdaniem autora, poprawa potencjału innowacyjnego regionu wymaga zapewnienia większego wsparcia publicznego

najbardziej prężnym regionalnym ośrodkiem innowacji i ukierunkowanego na świadczenia zaawansowanych usług.

EWA GRABIŃSKA, PAWEŁ MIERNICZAK
Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Polska,
Małopolska Organizacja Turystyczna, Polska

Wsparcie i wzmocnienie pozycji konkurencyjnej sektora małopolskich małych i średnich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych

Support for strengthening the competitive position of Malopolska region's SMEs in international markets

W prawidłowym rozwoju gospodarczo-społecznym Polski szczególnie istotną rolę odgrywają mikro oraz małe przedsiębiorstwa (MSP). Dlatego też kluczowym zadaniem jest stworzenie i zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego i długotrwałego funkcjonowania tego typu przedsiębiorstw. Wzmocnienie sektora MSP jest ważne zwłaszcza z perspektywy wzrastającej konkurencyjności w wyniku pogłębiających się procesów globalizacyjnych oraz internacjonalizacyjnych, zachodzących na współczesnych rynkach światowych.

Zasadniczym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie możliwości wsparcia MSP reprezentujących gospodarkę turystyczną danego regionu, a zarazem pragnących sprostać wyzwaniom globalnej gospodarki. Turystyka staje się we współczesnym świecie ważną gałęzią gospodarki danego kraju, jak również istotną determinantą rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Aby wzmocnić funkcjonowanie sektora MSP z branży turystycznej, należy podjąć działania mające na celu zarówno promocję przedsiębiorczości, jak i kreowanie postaw przedsiębiorczych. Konieczne jest zainicjowanie przedsięwzięć wspierających i wzmacniających zarówno przedsiębiorstwa, jak i produkty turystyczne z terenu poszczególnych województw na rynkach zagranicznych oraz podjęcie działań promujących wizerunek danego regionu jako obszaru atrakcyjnego turystycznie i gospodarczo.

Wstępnie dokonano analizy i oceny stanu mikro i małych przedsiębiorstw działających w sektorze turystycznym na terenie województwa małopolskiego z perspektywy rozważań nad aktualnymi problemami i wyzwaniami stojącymi przed przedsiębiorcami działającymi w sektorze turystycznym. Omówiono znaczenie regionu Małopolski jako ważnej destynacji turystycznej oraz wskazano, jakie miejsce zajmuje ten region w różnych rankingach (w tym turystycznych), tak na rynku krajowym, jak i międzynarodowym. Ważną konkluzją jest stwier-

dzenie, iż z perspektywy międzynarodowej jedną z często wymienianych przeszkód i barier staje się brak rozpoznawalności polskich marek na rynkach zagranicznych. W dobie powszechnej globalizacji nakłady i kapitał potrzebny do efektywnej promocji są nieosiągalne dla jednostkowych przedsiębiorstw, zwłaszcza tych

z branży MSP. Dlatego zaprezentowano potencjalne możliwości uzyskiwania wsparcia przez sektor MSP, szczególnie tych reprezentujących branżę turystyczną. Możliwości wsparcia i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej MSP są rozważane w odniesieniu do realizowanego projektu Promocja oferty gospodarczej branż przemysłu czasu wolnego oraz wsparcie małopolskich MSP w ekspansji na rynki zewnętrzne, prowadzonego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020. W podsumowaniu pracy dokonano również identyfikacji barier i zagrożeń związanych z funkcjonowaniem mikro oraz małych przedsiębiorstw w obliczu współczesnych trendów oraz wskazano najbardziej efektywne możliwości uzyskiwania wsparcia. Publikacja powstała na bazie ogólnodostępnej literatury książkowej, danych statystycznych, jak również na podstawie wiadomości netograficznych, a także dokumentów i opracowań pochodzących od podmiotów publicznych i samorządowych.

ŁUKASZ GRUDZIEN, BARTOSZ WOJTYRA
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska

Rozwój branży piwowarskiej w Polsce w okresie tzw. „piwnej rewolucji” w latach 2011-2016

The development of the beer market in Poland between 2011-2015, in period of “The Beer Revolution”

Zarówno w Polsce, jak i na świecie branża piwowarska odgrywa znaczącą rolę nie tylko na rynku produkcji i sprzedaży alkoholi, ale w całej gospodarce. Wpływ tego sektora na przemysł rolno-spożywczy odnotowuje się rok rocznie jako niezwykle istotny. Od 2011 roku na rynku piwa w Polsce zauważalne są zmiany będące odzwierciedleniem trendów obserwowanych na świecie, zwłaszcza w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych, a polegające na wzroście liczby i produkcji, a tym samym znaczenia w branży piwowarskiej mikrobrowarów – browarów rzemieślniczych, restauracyjnych, kontraktowych. Głównym celem pracy jest przedstawienie rozwoju branży piwowarskiej w Polsce w latach 2011-2016 ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska tzw. „piwnej rewolucji”, czyli wzrostu udziału w rynku tzw. piw rzemieślniczych, w tym rozszerzenia oferty produktowej browarów o nowe style piw dotychczas nieprodukowanych w Polsce na skalę masową. W pracy szczególną uwagę zwrócono na rozkład przestrzenny i intensywność zjawiska w Polsce w podziale na województwa. Podjęto próbę definicji podstawowych, nowych pojęć dotyczących branży piwowarskiej, które zaimplementowano z języka angielskiego. Przedstawiono genezę, przyczyny i efekty zjawiska oraz samą istotę „piwnej rewolucji”, a także prześledzono jego stopniowy rozwój w Polsce w analizowanym okresie. Wskazano jednocześnie na wpływ zjawiska na rozwój społeczno-gospodarczy kraju. W pierwszej części scharakteryzowano rynek piwa w Polsce w latach 2011-2016 (główni potentaci, produkcja i spożycie piwa), w drugiej natomiast skupiono się na działalności małych i średnich browarów (do 200 tys. hl produkcji rocznie) ze szczególnym naciskiem na ujęcie przestrzenne. Z uwagi na to, że przedstawione zjawisko jest obserwowane w Polsce zaledwie od kilku lat, a jego nasilenie ma miejsce w ciągu ostatnich 2-3 lat tematyka pracy nie była dotychczas poruszana z punktu widzenia geografii przemysłu, a szczegółowe przestrzenne badania rynku piwa w Polsce odnosiły się jedynie do produkcji produkcji trzech największych koncernów piwowarskich w Polsce tj. Kompanii Piwowarskiej/SABMiller, Grupy Żywiec oraz Carlsberga. Artykuł jest rezultatem pracy

zespołu badawczego złożonego z reprezentantów dwóch ośrodków akademickich (Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Politechniki Poznańskiej), będących pasjonatami piwowarstwa, sensorykami piwnymi, a także członkami Polskiego Stowarzyszenia Piwowarów Domowych i nawiązuje do kierunku badań geografii piwa (ang. geography of beer).

ZBIGNIEW GRZYMAŁA

Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, Polska

System emerytalny w Polsce – ocena i propozycja zmian

Pension system in Poland – estimate and change opportunities

Do końca 1998 roku w Polsce funkcjonował wyłącznie system repartycyjny, czyli oparty na umowie pokoleniowej. W systemie tym pracownicy wpłacali część zarobionych pieniędzy do wspólnej kasy, z której na bieżąco wypłacane są świadczenia (emerytury) osobom już niepracującym. Podstawą systemu był Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), państwowa instytucja ubezpieczeniowa istniejąca od 1934 roku, gromadząca składki na ubezpieczenia społeczne obywateli i wypłacająca świadczenia: emerytury, renty, zasiłki chorobowe i macierzyńskie.

Stary system nie zachęcał do płacenia wysokich składek - przede wszystkim dlatego, że wysokość emerytury miała raczej niewielki związek z wpłacanymi wcześniej pieniędzmi

Wraz z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa system ten stał się coraz mniej wydolny. W systemie zdefiniowanego świadczenia wysokość emerytury zależała od wysokości zarobków z wybranych lat kariery zawodowej, okresu podlegania ubezpieczeniom oraz przeciętnej płacy w Polsce. System ten okazał się mało wydolny z powodu przede wszystkim:

- niskiego wieku emerytalnego,
- nieostrych kryteriów przyznawania rent inwalidzkich,
- szerokich uprawnień dla różnych branż i grup zawodowych,
- szybkiego przyrostu liczby emerytów oraz spadku zatrudnienia.

Przeprowadzona w 1998 r. reforma (w ramach programu czterech reform) za rządu Jerzego Buzka dzieli system na w okresy: stary (repartycyjny) system emerytalny i nowy system emerytalny. Reforma emerytalna zakładała uzupełnienie dotychczasowej metody finansowania rent i emerytur, tworząc trzy filary emerytalne – pierwszy oparty na Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), drugi oparty na Otwartych Funduszach Emerytalnych (OFE) i trzeci oparty na IKE, IKZE i PPE.

Kolejna reforma z 2013 r. wprowadziła istotne zmiany w funkcjonowaniu OFE i określiła zasady i sposób wypłaty emerytury z ZUS. W dniu 3 lutego 2014 r.:

- umorzone zostało 51,5% jednostek rozrachunkowych znajdujących się na rachunku każdego członka OFE (tzw. likwidacja części obligacyjnej OFE),
- wprowadzona została dobrowolność, co do dalszego przekazywania przyszłych składek do OFE,
- obniżone zostały opłaty pobierane przez PTE (do 3,5% składki, od lutego 2014 r. – 1,75%,)
- wprowadzony został, tzw. suwak bezpieczeństwa.

Z uwagi na przewidywany spadek dzietności w Polsce rekomenduje się albo podwyższanie wieku emerytalnego, przeciwie do prezydenckich propozycji, albo przyjęcie tzw. emerytury obywatelskiej na poziomie bilansowania się wszystkich wydatków państwa, albo stworzenie innego systemu na przykład korelującego wysokość emerytury od liczby wychowanych i pracujących już dzieci. Zachęcałoby to jednocześnie do posiadania większej liczby dzieci.

MACIEJ GURBAŁA

Szkola Główna Handlowa, Warszawa, Polska

Ryzyko lokalizacji przedsiębiorstw high-tech w Polsce

Location risk of high-tech enterprises in Poland

Ryzyko związane z lokalizacją działalności gospodarczej może dotyczyć samej decyzji o wyborze miejsca, zmianie lub zachowaniu tego miejsca lokalizacji. Tak pojmowane ryzyko lokalizacyjne wynikać może z błędnej oceny wartości lokalizacyjnej miejsca, niespełnionych oczekiwań podmiotu gospodarczego co do możliwości zaadoptowania miejsca do własnych wymogów lokalizacyjnych czy niemożności przystosowania się miejsca lokalizacji do potrzeb lokalizowanego podmiotu. W niniejszym tekście ryzyko lokalizacyjne ukazano jako zbiór zagrożeń związanych z wpływem ogółu czynników lokalizacji na umiejscowienie i funkcjonowanie przedsiębiorstw zaawansowanych technologicznie w Polsce. Analiza czynnikowo zdezagregowanego ryzyka lokalizacji zaawansowanych technologicznie podmiotów gospodarczych pozwala na przedstawienie jaki wpływ na konkurencyjność, kształtowanie się kosztów czy zdolności produkcyjne najbardziej innowacyjnych przedsiębiorstw mogą mieć szczególne i specyficzne cechy miejsc lokalizacji tych podmiotów. Przedstawione w tym artykule wnioski opierają się na wynikach badania przeprowadzonego w latach 2015-2016 na 50 zaawansowanych technologicznie przedsiębiorstwach prowadzących działalność gospodarczą w Polsce.

ANATOL JAKOBSON

Irkutsk State Transport University, Russia

NATALIA BATCIUN

Irkutsk Research Technical University, Russia

Sub-regional post-industrial development strategy for a Siberian area

In Russian Empire, industrialization started in the last quarter of the 19th century. By that time, most countries of Western Europe and Northern America had been already industrialized, so what Russia had to do was to overtake. Especially acutely had this task been recognized by Communist government of Soviet Union – since mid-twenties of the 20th century. And they did succeed – by the middle of the century, Soviet Union had become a powerful industrial state. But the gap wasn't overcome, as the developed nations by that time had converted their economies into post-industrial ones.

This situation, that can be determined as “industrial backwardness”, has been actual by now for the biggest post-Soviet states, such as Ukraine, Kazakhstan, and, especially, Russian Federation.

For Irkutsk Oblast, rich with timber, gas, water resources, and having rather developed industrial economy, the problem of post-industrialization is mostly crucial. Our hypothesis is that, first, post-industrialization can be gained by the regions separately from the entire state economy, using their specific preconditions and resources for development, as well as, although very limited, the means that are in their disposal. Second, for Irkutsk Oblast, the proper way of development should be connected with dividing the region into two zones, each having its own strategy.

The Northern and Western parts have still remained typical Siberia: scarcely populated, rich with natural resources and therefrom being of nationwide interest which should bring to centralized financial and ideological support for the regional development.

Different is the Southern part, around Irkutsk. It is organized along Transsiberian railway, with agricultural and recreational hinterland to the North-East from it. At least three post-industrial branches have good chances to be in the center of new specialization here:

- logistics and distribution of goods (the activity with 3 centuries-old tradition);
- research and education;

– tourism and recreation.

As for industry, there are several significant plants here, producing power, aluminum, chemicals and petrochemicals, pulp and paper. They are important for the region as major job-givers but are rather dangerous from environmental point of view. Taking into account respectively dense population, as well as recreational resources (including the famous Lake Baikal), the problem of polluting air and water is much more actual here than in North-Western zone. And solving this problem should be connected with local research base.

JULIA KACZMAREK-KHUBNAIA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska

Powiązania gospodarcze państw postradzieckich na przykładzie bezpośrednich inwestycji zagranicznych

Economic links of the post-Soviet countries as illustrated by foreign direct investment

Utworzenie Związku Radzieckiego, w ramach określonego założenia politycznego, wymagało od jego władz przeprowadzenia licznych reform politycznych i gospodarczych. Powszechna industrializacja czy mechanizacja rolnictwa miały za zadanie zapewnić rozwój nowo powstałemu mocarstwu. Jednym z głównych celów Związku było stworzenie odseparowanego od innych krajów (w szczególności zachodnich), niezależnego, samowystarczalnego i wewnętrznie zintegrowanego tworu państwowego. Po upadku ZSRR byłe republiki związkowe odzyskały suwerenność i niepodległość. Transformacje systemowe umożliwiły im rozszerzenie kierunków handlu i przepływu środków finansowych o kraje spoza obszaru radzieckiego. Celem artykułu jest analiza powiązań gospodarczych, występujących współcześnie, pomiędzy byłymi republikami związkowymi, przez pryzmat wielkości i struktury geograficznej (kierunków) przepływów bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Skonfrontowanie badania statystycznego z głównymi uwarunkowaniami historycznymi oraz aktualną sytuacją geopolityczną w regionie, pozwoliło określić, czy obecnie można mówić o istotnej reorganizacji polityki gospodarczej, polegającej na rzeczywistym otwarciu państw postradzieckich na nowe rynki, czy ich dalszej integracji z krajami, których obszary znajdowały się w przeszłości za tzw. „żelazną kurtyną”. W celu wykazania różnicowania wielkości przepływów i kierunków powiązań autorka skorzystała z metod matematyczno-statystycznych, związanych z obserwacją oraz przekształcaniem i analizą wybranych danych. Z uwagi na konieczność uwzględnienia szerszego kontekstu, opartego na uwarunkowaniach historycznych, zastosowała metodę historyczno-opisową. Ponadto prezentując dane i wyniki analizy użyła metod kartograficznych np. podczas przedstawienia rozkładu przestrzennego oraz sieci powiązań występujących pomiędzy analizowanymi jednostkami (państwami).

Wpływ procesów demograficznych na usługi województwa śląskiego

Influence of demographic processes on services of the Silesian province

Od momentu powstania województwa śląskiego w 1999 r. liczba jego mieszkańców zmniejszyła się o 206 tys. osób, tj. o 4,3% stanu z 1999 r. Zmiany zaludnienia przyjęły jednak znacznie większe rozmiary w przypadku niektórych gmin, gdzie zaobserwowano zarówno znaczny ponad 10. procentowy wzrost, jak i spadek zaludnienia. W istotny sposób zmieniły się także struktury demograficzne.

Biorąc pod uwagę fakt, że ludność w dominujący sposób wpływa na usługi i praktycznie każdy – chociaż w zróżnicowanym stopniu – korzysta z tego sektora gospodarki, rodzi się pytanie – czy i ewentualnie jaki jest wpływ obserwowanych po 1999 r. procesów demograficznych na usługi w województwie śląskim. I właśnie próba odpowiedzi na tak postawione pytanie jest celem niniejszego wystąpienia, w którym główna uwaga skupiona zostanie na wpływie takich procesów jak: zmniejszenie zaludnienia, spadek liczby dzieci i młodzieży oraz wzrost liczby osób w wielu emerytalnym. Analiza przeprowadzona zostanie zarówno na poziomie całego województwa, jak i na przykładach wybranych gmin, w których procesy te osiągnęły największe rozmiary.

Wyniki badań wskazują, iż procesy demograficzne zachodzące w województwie śląskim wpływają na usługi, chociaż – jak na razie – tylko w ograniczonym zakresie. Biorąc jednak pod uwagę prognozy demograficzne na najbliższe lata należy oczekiwać wzrostu tego wpływu. Współcześnie, w głównej mierze wpływ ten obserwowany jest w odniesieniu do tych rodzajów usług, które adresowane są do konkretnych grup wiekowych – dzieci i młodzieży (edukacja, ochrona zdrowia) oraz osób w wieku emerytalnym (ochrona zdrowia, opieka socjalna).

RAFAŁ KOSZEK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Ekspansja kapitałowa jako sposób na rozwój technologiczny na przykładzie chińskich inwestycji w Niemczech

The capital expansion as a way of technological development on the example of Chinese investment in Germany

One of the most important factor of the current development of Chinese economy is the implementation of advanced technologies in its industry and services. It is a frequent mentioned condition to continue the unprecedented economic growth. One of the ways to achieve this purpose is recently realised by Chinese companies through acquisitions of foreign, technologically advanced enterprises. This article aims to examine the contemporary Chinese foreign acquisitions and is focused mainly on the transactions which are conducted in order to contribute to the improvement of advancement and sophistication of the Chinese economy. The general analysis is supplemented with case studies of the transactions carried out in Germany. The authors objective was not only to investigate the results of the takeovers, but also to take an attempt to investigate the “channels” of the monetary capital flow from the Middle Kingdom to Europe.

The influence of social environment on sustainable development on the example of post-Soviet countries: risks and modern trends

Globalization creates a significant impact on social development of certain areas, countries and regions, bringing it to a new level of quality, characterized by the dominant social priorities. The strategy of sustainable social development of each region, as well as Ukraine should include the following tasks:

- The elimination of poverty and poverty reduction;
- Human habitat improvement and development of its social activity;
- Ensuring of equal opportunities in obtaining education, health care, organized and accessible recreation;
- Formation of general environmental education system, easy access to environmental information, formation of regional consumption and a healthy lifestyle.

A common problem of post-Soviet states is a weakened attention to the social sector reformation, where is an ambiguous trend related to the annual Human Development Index, which slows down the integration of these countries with Europe. However, not all countries in this list occupy the same positions according to the mentioned indicators that clearly reflects the nature of sustainable development in the social sphere. In 2015 Ukraine took 81st place according to the Human Development Index (this position is kept for a long period of time with minor fluctuations). Among the post-Soviet countries, a better index have Russia (50), Belorussia (50), Kazakhstan (56), Georgia (76), and Azerbaijan (78). Some other countries of the former Soviet Union, which are part of the EU today, also have better position. These are Estonia (30), Lithuania (37), and Latvia (46). They are characterized by high level of human development. Thus, Ukraine, among former 15 states of the former Soviet Union, found itself in the second part of the list. This is an alarming figure, considering the initial conditions in early 90's of XX century, which were associated with her leadership. Such trends allow concluding that while Ukraine is fighting for retention in the ninth dozen, other post-Soviet countries have experienced a number of positive reforms that are a prerequisite for growth and increasing welfare layer of the middle class. Progress in other countries of the former Soviet Union is associated with increased focus on social components (available medicine, accessible edu-

cation and its quality, environmental sustainability, employment in services and other areas, the development and availability of financial services and banking). Some major regions of Ukraine also have differences in human development index. According to the results of the Human Development Index, regions of Ukraine (2014) can be divided into three groups. They are: 1) the leading regions, which take the leading places according to the results of the Human Development Index calculations; 2) regions of the intermediate group, which occupy a middle position according to the results of the Human Development Index calculations; 3) regions-outsiders, which take the last places, according to the integral calculations. Leading regions have a relatively stable, but also pretty motley and controversial composition. Permanent leader since 2010 is the Kharkiv region. It was included in the ranking top three for the formation of the labour market, the level of education, also holds leading positions on status and health, material prosperity, the living conditions of the population and social environment. At the same time, in the region there are some problems with the environmental situation and the financing of the social sphere. Leading groups (during 2010-2014) also include Chernivtsi, Transcarpathian and periodically – Lviv region. Zaporizhzhya region has strong positions on these indicators. Regions of basic group create the largest group. It includes regions, which take place from 6 (Kyiv region) to 16 (Vinnytsia region) in the general regional index of human development. However, they can be divided into regions, which in recent years have improved or held their permanent positions in the general ranking, and those, which have worsened their place in the rating. The list of areas which show the worst index of human development has expanded in recent years. It includes Kirovograd, Zhytomyr, Sumy, Kherson, Khmelnytsky and Ivano-Frankivsk regions. Ranking also covers Luhansk and Donetsk regions because of the military actions carried out on their territory.

Conclusions. The social component of development sustainability reflects the quality of life and is focused on preserving the stability of the social and cultural systems, in particular on reducing the number of destructive conflicts between people. Under such conditions, a person must be involved in the formation of its livelihoods, making and implementing decisions, monitoring their realization. This concept is based upon the idea of noble humane quality of life for present and future generations and sustainable development approaches, which could provide such changes.

MAŁGORZATA MARKOWSKA
Uniwersytet Ekonomiczny, Wrocław, Polska
ANDRZEJ SOKOŁOWSKI
Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków, Polska

Ocena udziału sektorów w zróżnicowaniu struktur zatrudnienia w Warszawie i powiatach sąsiadujących w latach 2005-2014

The assessment of sector share in employment structure differences between Warsaw and neighbouring districts in 2005-2014

Przedmiotem pracy jest analiza udziału sektorów gospodarki w zróżnicowaniu struktur zatrudnienia w Warszawie i powiatach sąsiadujących. Rozważania dotyczą lat 2005-2014, a ich podstawą są dane o zatrudnieniu publikowane przez Główny Urząd Statystyczny. Na szczeblu powiatów wyróżnia on trzy zasadnicze sektory gospodarki: przemysł, rolnictwo oraz usługi, podzielone na trzy podsektory: handel, usługi finansowe oraz pozostałe usługi. W ten sposób mamy pięć składników struktury zatrudnienia. Wykorzystano miary dekompozycji niepodobieństwa struktur na poszczególne składniki struktury. Są to dwie miary dotyczące odpowiednio rozmiaru oraz kształtu struktur. Badano niepodobieństwo struktury zatrudnienia każdego z siedmiu powiatów z otoczenia Warszawy w stosunku do struktury zatrudnienia w stolicy. Ogólnie można stwierdzić, że ich struktury zatrudnienia upodabniają się do struktury Warszawy, jednak jest to proces powolny. Do badania zmian w czasie wykorzystano liniowy trend łamany z pierwszym okresem do 2008 r. i drugim rozpoczynającym się od 2009 r. Wydaje się, że miara dekompozycji niepodobieństwa rozmiaru, która bierze pod uwagę liczby zatrudnionych okazała się mniej użyteczna, gdyż zdominowana została przez wielkości charakteryzujące miasto Warszawa. Sytuacja powiatów wygląda w tym względzie bardzo podobnie. Wszystkie wartości miary porównującej wartości składników poszczególnych powiatów do Warszawy były oczywiście ujemne. Największy udział w niepodobieństwie struktur zatrudnienia miał handel oraz pozostałe usługi, przy czym wyraźnie wzrastało znaczenie tych ostatnich. Ciekawsze były wyniki uzyskane poprzez zastosowanie miary dekompozycji niepodobieństwa struktur ze względu na kształt. Uzyskano wartości dodatnie i ujemne, co oznacza, że udziały niektórych sektorów w strukturze

zatrudnienia były większe w Warszawie, a innych - w powiatach. Zaobserwowano też wyraźne różnice między powiatami. Prezentacja koncentruje się zatem na analizie dekompozycji niepodobieństwa struktur ze względu na kształt struktur, który wyraża się w udziałach poszczególnych składników.

GRZEGORZ MAŚLOCH, MAŁGORZATA WOJAKOWSKA-ŻEGLIŃSKA
Szkola Główna Handlowa, Warszawa, Polska

Spoleczno-gospodarcze uwarunkowania tworzenia spółdzielni energetycznych i ich wpływ na rozwój lokalny

Socio-economic context of the creation of cooperative energy and their impact on local development

Spółdzielnie energetyczne to specyficzny, wyspecjalizowany w produkcji energii rodzaj spółdzielni, których głównym celem jest produkcja energii na własny użytek i na sprzedaż. Ze względu na dynamiczny rozwój innowacyjnych technologii wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych w mikroinstalacjach, oraz związany z tym procesem rozwój energetyki prosumenckiej doprowadza do sytuacji, w której rośnie zainteresowanie społeczności lokalnych zakładaniem spółdzielni energetycznych. Obecnie, spółdzielnie energetyczne dynamicznie rozwijają się w wielu państwach / regionach UE. Rozwój spółdzielni energetycznych w istotny sposób oddziałuje na gospodarki lokalne – w tym funkcjonujące na ich terenie gospodarstwa domowe, samorządy terytorialne czy przedsiębiorstwa. Dlatego też, celem artykułu będzie analiza społeczno-gospodarczych uwarunkowań tworzenia spółdzielni energetycznych ze szczególnym uwzględnieniem czynników i barier rozwojowych. Powstające inicjatywy w tym zakresie mogą w przyszłości mieć istotne znaczenie zarówno dla stanu zaopatrzenia poszczególnych regionów w energię, jak i środowiska naturalnego, poziomu i jakości życia oraz kondycji finansowej jednostek samorządu lokalnego i przedsiębiorstw.

ANNA KATARZYNA MAZUREK-KUSIAK, MARTA KULAWCZUK,
ANNA HELENA SAWICKA
Uniwersytet Przyrodniczy, Lublin, Polska

Historia lokalnego przemysłu a rozwój społeczno-gospodarczy układów przestrzennych Lublina

The history of local industry and the development of socio-economic spatial systems in Lublin

W wieku dziewiętnastym nastąpił żywiołowy rozwój przemysłu w Lublinie. Dla miasta bardzo ważnym wydarzeniem było włączenie miasta w 1877 roku do Nadwiślańskiej Kolei żelaznej, co umożliwiło pełną dostępność transportową. Dało to asumpt do żywiołowego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Zapewne powstały korzystne uwarunkowania, bowiem w Lublinie zaczęły powstawać zakłady przemysłowe należące do Szkotów, Niemców, Czechów, Żydów, a także i Polaków. Były to rodziny m.in. Vetterów, Kraussów, Fricków, Hessów, Moritzów, Zylberów, Wolskich, Łabędzkich. Bardzo pręźnie rozwijały się fabryki maszyn rolniczych, fabryka wag, samolotów, jak również przemysł rolno-spożywczy (piwowarski, młynarski, cukrowniczy). Przemysłowcy Ci bardzo pręźnie udzielali się w organizacjach społecznych i charytatywnych, finansowali funkcjonowanie szkół i lokalnych szpitali. W tym czasie systematycznie dokonywano również zmian w zabudowanie miasta, remontowano budynek użyteczności publicznej, poprawiano stan nawierzchni dróg, dbano o estetykę miasta oraz jego bezpieczne funkcjonowanie. Zaczęto inwestować w oświetlenie miasta oraz zakładano nowe place i tereny zieleni miejskiej.

Celem artykułu będzie przedstawienie zmian w układzie przestrzennych miasta Lublina dzięki rozwojowi kolei i przemysłu.

CEZARY MĄDRY

Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań, Polska

Handel zagraniczny krajów postradzieckich – nowe otwarcia czy restytucje powiązań?

Foreign trade of post-Soviet countries – new opening or restitution?

W ramach terytorialnego podziału pracy, w schyłkowym okresie Związku Radzieckiego, istniało 20 wielkich regionów ekonomicznych, tworzących tzw. kompleksy terytorialno-produkcyjne. Wyznaczały one funkcje produkcyjne poszczególnych obszarów, które podporządkowane były zaspokajaniu „potrzeb ogólnozwiązkowych”, ignorując niejednokrotnie potrzeby społeczności zamieszkujących ww. kompleksy. Podział ten wprowadzał daleko posuniętą specjalizację prowadzącą niejednokrotnie monokulturowości gospodarcej (np. uprawy bawełny w Uzbekistanie, pszenicy w północnym Kazachstanie itd.). Rozpad ZSRR uwidocznił dysfunkcjonalność tych rozwiązań, przerywając łańcuchy produkcji i powiązań. W zderzeniu z gospodarką światową uwidocznione zostały inne cechy gospodarki centralnie sterowanej, takie jak nieefektywność, niekonkurencyjność, a także nieumiejętność wygenerowania własnych impulsów modernizacyjnych, w tym transferu wysokozaawansowanych rozwiązań technologicznych stosowanych np. w przemyśle kosmicznym czy jądrowym do innych działów gospodarki. Kryzys ekonomiczny z lat 80. i początku lat 90. odradzał się z dużą siłą dwukrotnie, każdorazowo negatywnie oddziałując na gospodarki nowopowstałych państw.

Chaosowi gospodarczemu towarzyszył społeczny i polityczny. W wielu regionach wybuchły konflikty zbrojne. Państwa postradzieckie obrały różne strategie: od szybkiej integracji ze strukturami euroatlantyckimi (państwa nadbałtyckie), poprzez politykę „wielowektorowości” (Gruzja, Azerbejdżan, Mołdawia, Tadżykistan, Ukraina, Uzbekistan), integrację polityczno-gospodarczą w ramach obszaru postradzieckiego (Armenia, Białoruś, Kazachstan, Kirgistan, Rosja), po izolacjonizm (Turkmenistan). Cele te niejednokrotnie ulegały i ulegają zmianom, a towarzyszą im przededefiniowania koncepcji społeczno-politycznych, jak np. pojęcia euroazjatyizmu.

Powyższe przemiany polityczne i społeczne stanowią uwarunkowania, a niejednokrotnie i czynniki zmian ekonomicznych zachodzących w państwach postradzieckich. Ich opis stanowi tło głównego celu pracy jakim jest przedsta-

wienie obecnego stanu powiązań handlowych poszczególnych krajów tego obszaru. Uwypuklono rolę handlu zagranicznego dla rozwoju gospodarczego tych państw. Przedstawiono kategorie takie jak wolumen eksportu i importu, strukturę towarową, a zwłaszcza kierunki geograficzne handlu zagranicznego. Szczególną uwagę zwrócono na powiązania handlowe w ramach przestrzeni postradzieckiej. Wykorzystano metody wskaźnikowe oraz typologię powiązań handlowych. Ze względu na bardzo różnie publikowane dane nie było możliwe przedstawienie pełnej dynamiki zjawisk.

FRANCISZEK MRÓZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Funkcja usługowa wybranych sanktuariów w Europie w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych

The service selected sanctuaries in Poland in Development of Spatial Systems

W Polsce funkcjonuje obecnie ponad 830 sanktuariów związanych przede wszystkim z Kościołem rzymskokatolickim. Ośrodki te są „szczególnymi miejscami spotkania Boga z ludem pielgrzymującym przez dzieje”, w których wierni ożywiają swoją wiarę. System organizacyjny oraz infrastruktura sanktuariów jest zatem podporządkowana przede wszystkim funkcjom kultowym, religijnym i duszpasterskim. Ośrodki pielgrzymkowe są również (a w przypadku wielu sanktuariów w większości) odwiedzane przez osoby, kierujące się religijno-poznawczymi i pozareligijnymi motywami podróży (turystyka religijna, turystyka poznawcza, turystyka kulturowa itp.). Dlatego – zgodnie z zaleceniami duszpasterskimi Konferencji Episkopatu Polski oraz ordynariusza miejsca – opiekujący się sanktuariami powinni starać się „należycie zaspokoić oczekiwania wszystkich odwiedzających” (Jana Paweł II, Sens pielgrzymowania do sanktuariów, 25 czerwca 1999 r.). Nieodzownym więc elementem funkcjonowania sanktuariów jest funkcja usługowa – a więc baza noclegowa (domy pielgrzymy, hotele, albergue, pensjonaty), baza gastronomiczna (bary, restauracje i usługi cateringowe), baza informacyjna (biura i centra pielgrzymkowe, tablice informacyjne, drogowskazy, ekrany diodowe, kioski multimedialne), baza komunikacyjna (urządzenia i usługi transportowe – parkingi, szlaki pielgrzymkowe i turystyczne, usługi autokarowe), urządzenia i usługi handlowo-usługowe (sklepy ogólnospożywcze, sklepy z dewocjonaliami i pamiątkami, kioski i automaty z pamiątkami), usługi bezpieczeństwa i porządku (straż sanktuaryjna, system bezpieczeństwa) oraz baza paraturystyczna (m.in. urządzenia i usługi opieki medycznej, bankomaty, węzły sanitarne).

W opracowaniu dokonano prezentacji oraz oceny funkcji usługowej wybranych ośrodków pielgrzymkowych w Polsce w rozwoju społeczno-gospodarczym regionów. W badaniach uwzględniono tylko sanktuaria o randze międzynarodowej i krajowej (Jasna Góra, Kraków-Łagiewniki, Kalwaria Zebrzydowska, Nie-

pokalanów, Góra Świętej Anny, Zakopane-Krzeptówki, Licheń, Wadowice, Święty Krzyż, Gniezno i Piekary Śląskie). Opracowanie jest rezultatem badań kameralnych i terenowych, które prowadzone są w sieci pielgrzymkowej w Polsce od 1996 r. W przedstawieniu wyników badań posłużono się przede wszystkim metodą opisowo-analityczną, dynamiczno-porównawczą oraz metodami statystycznymi.

PAWEŁ NOWAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Nadmierne zadłużenie i upadłość konsumencka

Excessive debt and consumer bankruptcy

Celem pracy jest identyfikacja przyczyn nadmiernego zadłużenia konsumentów oraz ocena możliwości rozwiązania problemu niewypłacalności w ramach upadłości konsumenckiej. Rozważania podjęte w badaniu koncentrują się na miarach, przyczynach i konsekwencjach nadmiernego zadłużenia. Zmiana prawa (ustawa z dnia 29 sierpnia 2014 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, nowelizacja ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) spowodowała, że obecnie łatwiej ogłosić upadłość konsumencką. Praca opiera się na danych zastanych, aktach prawnych oraz aktualnej literaturze przedmiotu.

W ramach realizacji celu badawczego Autor stara się odpowiedzieć na następujące pytania:

- w jaki sposób mierzy się nadmierne zadłużenie?
- jakie są przyczyny nadmiernego zadłużenia?
- w jaki sposób nowelizacja ustawy o upadłości konsumenckiej z 2014r. poprawiła sytuację konsumentów w relacjach z bankami?
- jakie środki prewencyjne i naprawcze powinny zostać podjęte, aby zmniejszyć ryzyko nadmiernego zadłużenia gospodarstw domowych?

Wnioski zawarte w pracy określają wpływ zmian prawnych na poziom zadłużenia konsumentów oraz wynikające z tych zmian konsekwencje dla systemu ochrony konsumenta. Praca zawiera także rekomendacje odnośnie rozwiązań podnoszących poziom bezpieczeństwa konsumentów na rynku kredytowym.

JANINA PACH

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Dylematy systemu podatkowego w Polsce

Dilemmas of the tax system in Poland

Artykuł przedstawia istotę, strukturę oraz główne filary funkcjonującego systemu podatkowego w Polsce. Z jednej strony przybliża jego główne dylematy, takie jak: złożoność jego konstrukcji i małą przejrzystość systemu podatkowego, problem harmonizacji i koordynacji podatków pośrednich do wymogów unijnych, problem podwójnego opodatkowania i metody jego eliminacji, niskiej wydajności podatkowej, nieszczelność systemu podatkowego oraz funkcjonowanie rajów podatkowych i ich konsekwencje fiskalne oraz szereg innych dylematów podatkowych. Z drugiej zaś kierunki zmian systemu podatkowego w Polsce w kontekście eliminacji i ograniczenia wymienionych problemów oraz unowocześnienia i uproszczenia krajowego systemu podatkowego. Chodzi o to, aby zmiany o charakterze prawno-ekonomicznym i instytucjonalnym przełożyły się na szeroko rozumianą racjonalność systemu podatkowego. Zatem zasadniczym celem artykułu jest próba zalezenia odpowiedzi na szereg pytań dotyczących przede wszystkim:

- źródeł problemów w polskim systemie podatkowym, ich skali na tle wybranych krajów,
- kierunków zmian systemu podatkowego w Polsce oraz podejmowanych działań w tym zakresie.

TOMASZ PADŁO

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Sektorowy podział gospodarki europejskiej w wyobrażeniu jej mieszkańców

Three-sector division of the European economy in perception of its inhabitants

Celem badań było skonfrontowanie znaczenia poszczególnych sektorów gospodarki w krajach europejskich ze skojarzeniami mieszkańców Europy przy porządkowujących do każdego z nich najbardziej charakterystyczne dla państwa. Badania oparte na technice ankietowej, przeprowadzone w latach 2005-2016, objęły ok. 1000 respondentów z 7 europejskich krajów. Porównano w nich zróżnicowanie postrzegania na płaszczyznach: przestrzennej (7 miast w 7 państwach), czasowej (lata 2005-2007 oraz 2016) oraz wiekowej i poziomu wykształcenia (uczniowie szkół średnich oraz studenci). Ustalono, że bez względu na kraj pochodzenia i poziom wykształcenia, przemysł i usługi kojarzą się z największymi europejskimi gospodarkami, nawet w przypadku wyraźnej dominacji sektora usług, natomiast rolnictwo kojarzone jest najczęściej z krajem pochodzenia respondenta. W badaniach wykazano istotny wpływ postaw wartościujących na postrzeganie przemysłu oraz powierzchniowego charakteru na percepcję rolnictwa. W pracy ustalono, że skojarzenia z sektorami gospodarki nawiązują w dużo większym stopniu do zachodniocentrycznej percepcji Europy oraz stereotypów przestrzennych niż do ich znaczenia w ekonomii europejskich państw.

Mechanizmy dokonywania wyboru usługi edukacyjnej na poziomie wyższym – ujęcie teoretyczne

Mechanisms of decision making process to enrol higher education – a theoretical approach

Sektor usług edukacyjnych na poziomie wyższym w warunkach gospodarki rynkowej dynamicznie się powiększył. Jednocześnie prognozy liczebności populacji potencjalnie zainteresowanej kształceniem się w szkolnictwie wyższym w Polsce dowodzą, że będzie ona spadała. Zjawisko to niesie za sobą realne zagrożenie niemożności dalszego funkcjonowania wielu kierunków studiów. W obliczu niekorzystnych trendów demograficznych uczelnie podejmują szereg przedsięwzięć, których celem jest utrzymanie liczby rekrutowanych studentów na względnie zadowalającym poziomie. Jedną z uznawanych obecnie za kluczową strategię optymalizacji prorynkowych działań szkół wyższych jest rozpoznanie mechanizmów podejmowania decyzji o dalszym kształceniu się, motywów wyboru danej uczelni oraz kierunku studiów przez młodych ludzi. Badania wskazują, że taka diagnoza umożliwi i w instytucjonalnej sferze funkcjonowania uczelni i w aspekcie programowo-organizacyjnym planowanie reform, które skutecznie przyczynią się do wzmocnienia jej pozycji na rynku usług edukacyjnych. Warunkiem do realizowania naukowo rzetelnych i aplikacyjnie wartościowych badań czynników wpływających na decyzje edukacyjne młodzieży jest przygotowanie teoretycznych ram do planowania konkretnych empirycznych procedur badawczych. Przegląd publikacji naukowych wskazuje, że obecnie nie ma w literaturze polskiej całościowego opisu mechanizmów preferencji/motywów wyboru usługi edukacyjnej na poziomie wyższym.

Celem wystąpienia jest przedstawianie wyników badań literaturowych, dotyczących teorii wyborów edukacyjnych, stanowiących postawy do zrozumienia mechanizmów procesu podejmowania decyzji tak o kontynuowaniu kształcenia na poziomie wyższym jak i na określonym kierunku studiów.

Analiza będzie stanowiła podstawę do:

- ukazania uwarunkowań ewolucji procesów decyzyjnych młodych ludzi dotyczących wybierania edukacji akademickiej;
- refleksji nad możliwościami wykorzystania wiedzy o motywach i preferencjach młodzieży do modernizacji planów oraz programów studiów.

MARCIN POŁOM

Uniwersytet Gdański, Polska

Dezintegracja usług komunikacji miejskiej w aglomeracji gdańskiej

Disintegration of the public transport services in the Gdansk agglomeration

Aglomeracja gdańska, nazywana w zależności od opracowania także aglomeracją trójmiejską lub aglomeracją miast Zatoki Gdańskiej charakteryzuje się znaczną rozległością przestrzenną z dwoma dominującymi ośrodkami – Gdańskiem i Gdynią. W zależności od koncepcji i przyjętych kryteriów delimitacji obszaru aglomeracji, liczba ludności zamieszkującej ją wynosi od ok. 950 tys. do 1,3 mln osób, a powierzchnia waha się od ok. 21000 do 3800 km². Wśród najważniejszych ośrodków miejskich, poza wymienionymi dwoma głównymi zalicza się Kartuzy, Pruszcz Gdański, Redę, Rumie, Tczew, Sopot, Wejherowo i Żukowo. Jednak najbardziej istotną kwestię jest zanikanie granic między poszczególnymi ośrodkami, w szczególności Pruszczem Gdańskim i Sopotem, a Gdańskiem, czy Gdynią i Redą, a Rumie. Bliskość położenia miast, wzajemne powiązania, a przede wszystkim codzienność funkcjonowania mieszkańców aglomeracji cechuje duża mobilność w przemieszczaniu się między ośrodkami do m.in. miejsc pracy, nauki i administracji samorządowej. Pokonywanie granic pomiędzy miastami stało się codziennością życia mieszkańców aglomeracji gdańskiej, w związku z tym istotne pozostają uwarunkowania funkcjonowania transportu publicznego, a w szczególności integracja poszczególnych podsystemów.

Ze względu na uwarunkowania historyczne i organizacyjne większość miast zaliczanych do aglomeracji gdańskiej posiada własne systemy (zarządów, przewoźników) komunikacji miejskiej, z indywidualną taryfą i zasadami funkcjonowania. Ponadto ważnym rodzajem transportu w realizacji codziennych podróży wewnątrz aglomeracji jest kolej miejska, a więc PKP SKM Trójmiasto oraz oddana do eksploatacji w 2015 r. linia Pomorskiej Kolei Metropolitalnej (PKM). W aglomeracji trójmiejskiej funkcjonują więc różne rodzaje transportu zbiorowego: autobusy, tramwaje, trolejbusy, a także kolej miejska. Od strony organizacyjnej, zarządczej, istnieją dedykowane podmioty w Gdańsku, Gdyni, Wejherowie, a także na obu liniach kolei miejskiej. Ponadto w 2007 r. stworzono dodatkowo Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej, który miał

zintegrować poszczególne rodzaje transportu, a w szczególności system taryfowy.

Brak sukcesów na polu integracji transportu zbiorowego w aglomeracji gdańskiej utrudnia codzienne funkcjonowanie kilkuset tysięcy mieszkańców oraz wielu turystów przybywających do Trójmiasta głównie w okresie letnich wakacji. Jest to zatem ważny temat badawczy, który podlega szczegółowej analizie w niniejszym opracowaniu. W pracy przeanalizowano podstawy prawne oraz uwarunkowania historyczne i własnościowe funkcjonowania i organizacji transportu miejskiego w aglomeracji gdańskiej wykazując pola integracji i dezintegracji usług komunikacyjnych. Przedstawiono także możliwe scenariusze rozwoju procesu integracji transportu miejskiego w aglomeracji gdańskiej.

MARCIN POPIEL

Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska

Wybrane aspekty turystyki dostępnej w Krakowie w opinii studentów niepełnosprawnych

Selected aspects of accessible tourism in Krakow in the opinion of students with disabilities

Kraków jest jednym z czołowych polskich miast inwestujących w prężnie rozwijający się sektor turystyczny. Prowadzi to do konieczności rozwijania infrastruktury i usług dostępnych dla wszystkich. Duże nakłady finansowe, dotacje europejskie oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi pozwoliły, aby miasto stało się pionierem w przystosowaniu przestrzeni miejskiej dla osób niepełnosprawnych. Artykuł jest analizą stanu rozwoju turystyki dostępnej w Krakowie. Celem niniejszej pracy jest ocena dostępności przestrzeni turystycznej miasta Krakowa dla potrzeb osób z dysfunkcjami. Wykonano badanie ankietowe na grupie 213. osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w przedziale wiekowym 20-26 lat, którzy mieszkają w Krakowie. W kwestionariuszu ankiety zapytano ich o ograniczenia podczas poruszania się po mieście, używane przez nich środki transportu. Zbadano stopień przystępności, realizowane projekty na rzecz turystyki osób niepełnosprawnych. Artykuł zwraca uwagę także na oczekiwania wobec turystyki dostępnej wśród respondentów. Na podstawie wniosków z przeprowadzonego badania w artykule wykazano, iż pomimo wielu skutecznych działań samorządu lokalnego nadal istnieją obszary do poprawy w zakresie przestrzennych i społecznych aspektów turystyki dostępnej w Krakowie.

TOMASZ RACHWAŁ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Przemiany struktury działowej przemysłu Polski a nowa polityka przemysłowa w Europie: w kierunku reindustrializacji?

Transformation of the branch structure of Polish industry and a new industrial policy for Europe: towards a re-industrialization?

Rozpoczęte po 1989 r. procesy głębokich przemian systemowych polskiej gospodarki wpłynęły na zmianę roli poszczególnych jej sektorów w zatrudnieniu i tworzeniu produktu krajowego brutto, a także na przekształcenia strukturalne, w tym przemiany struktury branżowej (działowej) przemysłu. Na początku lat 90. XX w. w przemyśle Polski zaznaczał się duży spadek zatrudnienia wynikający ze znacznego ograniczenia produkcji i upadku wielu zakładów przemysłowych, szczególnie tych, które miały silne lub nawet jedyne powiązania z kooperantami bądź rynkami krajów byłej RWPG. Wpłynęło to na spadek roli przemysłu w aktywizacji zasobów pracy oraz na zmiany strukturalne, w których widoczne było ograniczenie znaczenia przemysłu wydobywczego i tradycyjnych działów przemysłu, takich jak metalurgiczny, włókiennictwo i produkcja odzieży, a także przemysłu elektronicznego, elektromaszynowego i motoryzacyjnego, które w wyniku szokowej ścieżki transformacji gospodarki, nie były w stanie konkurować z producentami krajów wysokorozwiniętych. Stopniowa odbudowa tych działów przemysłu, głównie przy wsparciu inwestorów zagranicznych, następowała dopiero w późniejszych latach, głównie na przełomie XX i XXI w.

Jednocześnie kryzys gospodarczy przełomu pierwszej i drugiej dekady XXI w. pokazał, że ograniczanie działalności przemysłowej w krajach wysokorozwiniętych może mieć negatywne skutki dla ich rozwoju gospodarczego. Rozpoczęto więc w krajach europejskich poważną debatę na temat reindustrializacji. W tworzenie nowej polityki przemysłowej w Europie włączyła się Komisja Europejska, inicjując działania prowadzące do wyznaczenia celów w zakresie reindustrializacji, czego przejawem ma być zwiększenie roli przemysłu w tworzeniu PKB. Polityka reindustrializacji została więc wpisana do celów polityki gospodarczej UE określonych w strategii rozwojowej do 2020 r., podjęto także pierwsze działania na rzecz uwzględnienia jej w strategiach rozwojowych Polski.

Działania te wydają się konieczne w celu podniesienia innowacyjności i zdynamizowania rozwoju gospodarczego, a także realizacji celów społecznych jakim jest przede wszystkim zmniejszenia stopy bezrobocia.

Warto zauważyć, że jeszcze kilkanaście lat temu, ani w Polsce ani w innych krajach europejskich, nie wskazywano na potrzebę reindustrializacji, uznając, że w przechodzeniu z fazy postindustrialnej do informacyjnej, podstawową rolę odgrywa sektor usług. Okazało się jednak, że kraje, które stopniowo rezygnowały z działalności przemysłowej na rzecz usług, nie zawsze sobie radzą w warunkach współczesnej, globalnej gospodarki, szczególnie w sytuacji kryzysu w gospodarce światowej. Zatem taka reindustrializacja, oparta na nowoczesnych, innowacyjnych, o dużej „wiedzołoności” działach przemysłu, wydaje się konieczna. Wskazują na to także doświadczenia Polski i innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, które w drugiej fazie okresu transformacji systemowej utrzymywały bądź nawet zwiększały swój potencjał przemysłowy, co korzystnie przekładało się na wyniki całej gospodarki. Ta zmiana strategii rozwoju gospodarczego w Polsce i innych krajach europejskich w odniesieniu do przemysłu może w znaczącym stopniu wpłynąć, i już częściowo wpływa, na tempo i zakres zmian struktury przemysłu.

W świetle powyższych przesłanek celem referatu jest prezentacja wyników analizy zmian potencjału i struktur działowych przemysłu Polski w latach 2000-2015 na tle nowych celów polityki przemysłowej w Europie w świetle analizy dokumentów strategicznych w tym zakresie. Zmierzać się będzie do odpowiedzi na pytanie na ile zmiany w strukturze przemysłu Polski świadczą o procesie reindustrializacji, realizowanym zgodnie ze strategiami rozwojowymi określonymi na poziomie europejskim i krajowym. Nie każda bowiem zmiana struktury działowej przemysłu jest przejawem tego procesu. W końcowej części zostaną przedstawione warunki niezbędne do tego, aby realizacja nowej polityki przemysłowej opartej na reindustrializacji miała szanse zakończyć się powodzeniem w perspektywie 2020 r. i związane z nimi rekomendacje dla polityki gospodarczej w tym zakresie.

JACEK RUDEWICZ

Uniwersytet Szczeciński, Polska

**Tereny przemysłowe w Szczecinie
rekonwersja i konwersja do nowych funkcji.
Procesy industrializacji vs deindustrializacja
w mieście portowym**

**The industrial areas in the city of Szczecin,
conversion and reconversion to new functions.
The processes of industrialization vs deindustrialization
in the port city**

Tereny zajęte przez przemysł i tereny portowe oraz tereny pełniące wcześniej taką funkcję w Szczecinie ulokowane są w obecnym kształcie miasta głównie w jego centralnej części. W części nazwanej Międzyodrzem i na terenie znajdujących się tam wysp oraz na lewym brzegu Odry. Obecny kształt i poziom zagospodarowania tych terenów jest wypadkową wielu uwarunkowań historycznych i gospodarczych. Uwarunkowania dotyczą rozwoju miasta do 45 roku, czasów gospodarki centralnie sterowanej i okresu transformacji. W projektowanym artykule postawiono sobie trzy zasadnicze cele. Pierwszy - deskryptywny to przeprowadzenie charakterystyki stanu zagospodarowania przemysłowego miasta, w szczególności obszarów związanych z gospodarką morską i przemysłem stoczniowym. Opis genezy terenów przemysłowych w mieście oraz ocena znaczenia tych terenów dla krajobrazu miejskiego. Drugi – analityczny cel to próba określenia na podstawie dostępnych danych i podbudowie teoretycznej jak kształtuje się wzajemna relacja między procesem industrializacji i deindustrializacji w mieście portowym (poziom lokalny), gdzie atrakcyjne tereny nadwodne „waterfront” często znajdują inne zastosowanie niż działalność przemysłowa i portowo-handlowa. Trzeci z postawionych celów - ewaluacyjny to konfrontacja spójności wizji i programów rewitalizacji terenów poprzemysłowych z obecnie przeprowadzanymi inwestycjami, przegląd ciekawych projektów i przykłady.

WOJCIECH SADKOWSKI

Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska

Certyfikowane systemy zarządzania jakością w przedsiębiorstwach usługowych

Certified quality management systems in services companies

Głównym celem artykułu jest zidentyfikowanie popularności certyfikowanych systemów zarządzania jakością w przedsiębiorstwach usługowych. Autor podejmuje próbę zdefiniowania systemów zarządzania jakością oraz oceny ich wpływu na zarządzanie jednostką. Część pierwsza stanowi rozważania na temat istoty usług i działalności usługowej. W drugim punkcie autor prezentuje elementy różnicujące usługi od innych typów działalności. Trzecia i czwarta część zawiera teoretyczne aspekty systemów zarządzania jakością oraz prezentuje dane ilościowe dotyczące implementowanych certyfikowanych systemów zarządzania jakością w Polsce i na świecie. W pracy przeprowadzono analizę piśmiennictwa naukowego z zakresu zarządzania jakością, marketingu usług i ekonomii oraz zastosowano metody indukcji i dedukcji. Sektor usług jest bardzo rozległą i zróżnicowaną częścią gospodarki. To przedsiębiorstwa usługowe wysoko rozwiniętych gospodarek tworzą 80% dochodu narodowego. Jakość realizowanych usług wpływa na wynik finansowy organizacji. Do odniesienia sukcesu na konkurencyjnym rynku, gdzie klient dyktuje warunki co do jakości usługi, kluczowe staje się wdrożenie systemu zarządzania jakością, który pozwala efektywniej zarządzać jednostką. Rozwiązania te stają się coraz bardziej popularne i powszechne na świecie.

KRZYSZTOF SALA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Przemysłowe wykorzystanie biomasy w Polsce

Industrial use of biomass in Poland

Celem i przedmiotem publikacji było przedstawienie roli alternatywnego źródła energii jaki stanowi biomasa w wykorzystaniu przemysłowym w Polsce. Publikacja powstała w oparciu o ogólnodostępną literaturę książkową, dane statystyczne, jak również na podstawie wiadomości netograficznych. W artykule przedstawiono pojęcie biomasy, jej rolę i specyfikę jako paliwa ekologicznego, w tym również definicję biomasy wg Unii Europejskiej. Dokonano charakterystyki składników biomasy, ze szczególnym uwzględnieniem roślin uprawianych dla celów energetycznych. Publikacja zawiera również informacje dotyczące bieżącego wykorzystania biomasy w przemyśle. Wskazano na występujące przy tym korzyści w zakresie pozyskiwania energii elektrycznej, cieplnej czy też wykorzystywania w transporcie. W pracy dokonano również identyfikacji barier i zagrożeń, związanych ze spalaniem biomasy. Dane zostały zilustrowane przy pomocy tabel i wykresów. Metoda badawcza zastosowana w publikacji to analiza danych zastanych oraz krytyka piśmiennicza.

Na podstawie dostępnej literatury książkowej, netografii i danych statystycznych wynika jasno, że biomasa odgrywa istotną rolę w przemyśle energetycznym w Polsce. Jednakże należy mieć świadomość jej specyfiki jako surowca energetycznego. Publikacja prezentując analizę danych statystycznych i dostępnych materiałów dotyczących wykorzystywania biomasy, ocenia bieżącą sytuację, a także dokonuje próby oceny przyszłości biomasy jako surowca w przemyśle w Polsce.

ROBERT SKIKIEWICZ, JAN FAZLAGIĆ
Uniwersytet Ekonomiczny, Poznań, Polska

Bariery prowadzenia działalności w wybranych działach sektora usług a klimat koniunktury w województwach Polski

Barriers to doing business in selected branches of the services sector and the economic climate in Polish voivodeships

W pracy zostanie podjęta próba oceny zależności występujących między poziomem barier ograniczających prowadzenie działalności podmiotów gospodarczych w sektorze usług (w sekcjach H, I, J) oraz ogólnym klimatem koniunktury gospodarczej. Analizy będą prowadzone w oparciu o dane dla województw, pochodzące z badań realizowanych metodą testu koniunktury przez Główny Urząd Statystyczny. Zakres czasowy analiz będzie obejmował lata 2011-2016.

Głównym celem pracy będzie określenie jak duży jest wpływ ogólnego klimatu koniunktury na występowanie poszczególnych barier ograniczających prowadzenie działalności gospodarczej. Pozwoli to wskazać, które bariery nasilają się wraz z poprawą koniunktury gospodarczej oraz oddziaływania, których barier ulega osłabieniu.

W pracy zostaną ponadto scharakteryzowane wyniki analizy skupień przeprowadzonej z zastosowaniem metody Warda dla lat 2011 i 2016. Celem analizy będzie wyodrębnienie województw o podobnym poziomie koniunktury gospodarczej w powyżej wskazanych okresach. Pozwoli to porównać skład segmentów województw i ocenić stabilność ich składu w czasie. Ponadto zostanie dokonane porównanie poziomu barier prowadzenia działalności w poszczególnych wyodrębnionych segmentach województw.

MACIEJ SMĘTKOWSKI

Uniwersytet Warszawski, Polska

Przestrzenne aspekty restrukturyzacji przemysłu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej

Spatial aspects of industrial restructuring in Central and Eastern European Countries

Celem artykułu jest ocena przestrzennych aspektów restrukturyzacji przemysłu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW) w okresie poprzedzającym kryzys gospodarczy w 2008 r. Badania objęły zarówno porównawczą analizę procesów dezindustrializacji na poziomie krajowym, jak też zmianę znaczenia sektora przemysłowego w podregionach NUTS3 krajów EŚW. W szczególności starano się zidentyfikować te regiony, które z jednej strony odniosły relatywny sukces gospodarczy mierzony poziomem PKB per capita w stosunku do średniej krajowej, a z drugiej odnotowały wzrost znaczenia przemysłu w strukturze wartości dodanej brutto. Trzy z nich objęte zostały pogłębionymi badaniami jakościowymi w ramach studiów przypadku, które miały na celu wskazanie trajektorii rozwojowej tych regionów, czynników wzrostu gospodarczego, jak również roli instytucji i interwencji zewnętrznej w procesach restrukturyzacji gospodarczej. Na podstawie tych badań można sformułować następujące wnioski. Po pierwsze skala sukcesu regionów, które przeszły udaną restrukturyzację przemysłu była relatywnie niewielka. Po drugie można było obserwować dominującą rolę egzogenicznych czynników, w tym zwłaszcza napływu kapitału zagranicznego w procesach rozwoju. Natomiast znaczenie czynników endogenicznych w postaci innowacyjności przedsiębiorstw i rozwoju małych i średnich firm było relatywnie niewielkie.

ANDRZEJ SOCZÓWKA

Uniwersytet Śląski, Sosnowiec, Polska

MICHAŁ BEIM

Uniwersytet Przyrodniczy, Poznań, Polska

BARTOSZ MAZUR

ROBERT ZAJDLER

Politechnika Warszawska, Polska

Modele rozwoju i funkcjonowania terminali intermodalnych na przykładzie województwa wielkopolskiego

Models of development and functioning of intermodal terminals on the example of the Wielkopolska region

Rosnące koszty transportu kolejowego (użytkowania taboru, budowy infrastruktury) zachęcają do wyboru transportu drogowego w przewozie towarów. Równocześnie skutki społeczne i ekologiczne determinują politykę państwa i Unii Europejskiej do zwiększania roli kolei kosztem transportu drogowego. W konsekwencji w zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej intermodalny transport towarów staje się istotnym zagadnieniem determinującym rozwój regionalny. Obecność terminali oraz szybkich połączeń do kluczowych portów morskich i obszarów przemysłowych walnie zwiększa atrakcyjność regionu pod lokalizację działalności gospodarczej.

Transport intermodalny jest w polskiej rzeczywistości transportowo-logistycznej zjawiskiem stosunkowo nowym, a jego rozwój wiąże się z konteneryzacją systemu przesyłek, w szczególności w spedycji międzynarodowej. Dodatkowym impulsem dla rozwoju są fundusze unijne, z których korzystają zarówno operatorzy terminali, jak i przewoźnicy. W polskiej literaturze jest niewystarczająca liczba publikacji poruszających praktyczne aspekty rozwoju transportu intermodalnego. Niniejszy artykuł przedstawia wyniki badań z 2015 r. dotyczącego transportu intermodalnego w Wielkopolsce, kładąc szczególny nacisk na modele rozwoju i funkcjonowania terminali intermodalnych.

Można wyróżnić cztery zasadnicze modele działania terminali. W pierwszym z nich terminal stanowi ekspozyturę kluczowych portów morskich. Rolą terminala jest zapewnienie przedłużenia łańcucha logistycznego portu w regio-

nach śródlądowych. Zdecydowana większość połączeń odbywa się pomiędzy portem a regionem. W drugim modelu transport intermodalny staje się poszerzeniem portfolio usług przewoźników towarowych. Terminal pozostaje wprawdzie neutralny, w myśl pakietów kolejowych UE, jednak w rzeczywistości traktowany jest jako element przewagi konkurencyjnej spółki kolejowej. Z punktu widzenia stymulacji wzrostu gospodarczego najbardziej ciekawy jest trzeci model działalności – uzupełnienie oferty parku przemysłowego czy specjalnej strefy ekonomicznej. Potencjalni inwestorzy zyskują kompleksowe wsparcie, w tym również w segmencie transportu intermodalnego. Ostatni model, to terminale lokowane w pobliżu transportochłonnych zakładów przemysłowych. W ostatnich dwóch dekadach powstało wiele przedsiębiorstw nieposiadających własnych bocznic. To na ich potrzeby tworzone są proste terminale intermodalne, często niskim nakładem, przy wykorzystaniu dawnych placów rozładunkowych. W Wielkopolsce można zaobserwować koegzystencję wszystkich czterech modeli transportu intermodalnego. Wyzwaniem pozostaje natomiast mądre wsparcie środkami publicznymi. Wspierać wszystkie inicjatywy czy stworzyć strategię regionalną preferującą jeden z modeli?

Niezależnie od wyboru scenariusza rozwoju terminali intermodalnych, operatorzy lub potencjalni inwestorzy napotykać na szereg barier. Należą do nich działania spółek kolejowych (np. wysokie koszty przyłączeń do systemów sterowania ruchem kolejowym, praktyki monopolistyczne), stan infrastruktury i jej modernizacje (niskie prędkości handlowe pociągów towarowych, poniżej 25 km/h), brak stabilności systemu preferencji (np. częste zmiany zasad ulgowego dostępu do torów), czy chaos przestrzenny (np. roszczenia osób, które budują domy na terenach przemysłowych wokół terminali). Utrudnieniem dla inwestorów, oczekujących solidnej stopy zwrotu, jest także nasycenie rynku powierzchni magazynowych nowymi obiektami, powstającymi bez dostępu do infrastruktury kolejowej, będących skutkiem dużej dowolności w lokalizacji tego rodzaju działalności. Mimo tych licznych utrudnień, wzrasta zainteresowanie ze strony potencjalnych operatorów i klientów terminali intermodalnych.

Dla polskiej gospodarki rozwój transportu intermodalnego jest jednym z kluczowych wyzwań determinujących jej konkurencyjność. Oprócz działań inwestycyjnych koniecznością jest wzrost świadomości wśród przedsiębiorców oraz przedstawicieli administracji publicznej.

TADEUSZ STRYJAKIEWICZ, ROBERT KUDŁAK
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska

Czasoprzestrzenna analiza popytu na nowe samochody w Polsce

Spatio-temporal analysis of the demand for new cars in Poland

Popyt na samochody wpływa z jednej strony na wielkość i dynamikę produkcji przemysłu samochodowego oraz sprzedaż samochodów, z drugiej – jest jednym ze wskaźników poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów. Z tego względu może być szczególnie interesującym przedmiotem zainteresowań geografów, i to zarówno geografii przemysłu, geografii usług, jak i geografii rozwoju regionalnego. W kontekście podstawowych funkcji geografii ekonomicznej (informacyjno-diagnostyczna, teoretyczno-wyjaśniająca, prognostyczna, planistyczno-decyzyjna; Chojnicki 1973, 1999) szczególnego znaczenia nabiera wyjaśnianie zjawisk i procesów gospodarczych (takich jak wielkość popytu na samochody i jego dynamika), formułowanie i doskonalenie metodologicznych podstaw ich analizy w wymiarze przestrzennym oraz prognozowanie ich zmian. Jak dotąd, tego rodzaju badania (zwłaszcza o charakterze prognostycznym) cieszą się w środowisku polskich geografów stosunkowo niewielkim zainteresowaniem. Prezentowana praca próbuje choć w części lukę tę wypełnić. Jej celem jest: (1) identyfikacja uwarunkowań społeczno-ekonomicznych wpływających na wielkość popytu na nowe samochody w Polsce, (2) analiza ich przestrzennego zróżnicowania oraz (3) próba prognozowania wielkości popytu w kolejnych latach.

Postępowanie badawcze miało charakter wieloetapowy i opierało się na wykorzystaniu technik regresji wielorakiej, regresji geograficznie ważonej oraz analizy harmonicznej. Analiza regresji wielorakiej przeprowadzona na poziomie powiatów wykazała, że do uwarunkowań popytu na samochody należy zaliczyć: dochody mieszkańców, odsetek ludności w wieku produkcyjnym, poziom nasylenia rynku samochodowego, stopę bezrobocia oraz ceny benzyny. Z kolei geograficznie ważona regresja została zastosowana do analizy przestrzennego zróżnicowania badanego zjawiska i jego uwarunkowań, natomiast analiza harmoniczna - do prognozowania wielkości popytu na nowe samochody w nadchodzących latach w wymiarze przestrzennym.

Prezentowane wyniki badań są efektem projektu zamawianego, realizowanego przez zespół w składzie: prof. dr hab. Tadeusz Stryjakiewicz (UAM), dr Robert Kudłak (UAM), dr Wojciech Kisiąła (Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu), dr Wojciech Dyba (UAM), dr Jędrzej Gadziński (UAM) oraz dr Bartłomiej Kołsut (UAM)."

Literatura:

- Chojnicki, Z. 1973. *Założenia i perspektywy rozwoju geografii ekonomicznej*. Przegląd Geograficzny: 45(1), 3-27.
- Chojnicki, Z. 1999. *Podstawy metodologiczne i teoretyczne geografii*. Poznań, Wydawnictwo Naukowe Bogucki.

MAREK SZAJT

Politechnika Częstochowska, Polska

Aktywność patentowa państw OECD w ujęciu regionalnym – konwergencja czy utrzymanie status quo

Patent activity OECD countries in regional terms – convergence or maintaining the status quo

Celem badań prezentowanych w artykule była analiza poziomu innowacyjności państw OECD na poziomie regionalnym w latach 2000-2011. Zakres czasowy ograniczony jest ze względu na dostępność danych. W badaniach uwzględniono aktywność patentową jako miarę innowacyjności oraz nakłady na działalność B+R i zatrudnienie w sektorze B+R jako jej determinanty. Jako narzędzie badawcze wykorzystano wielowymiarową analizę statyczną i modelowanie ekonometryczne. Analizując zmiany w aktywności patentowej na poziomie poszczególnych państw (w podziale na regiony) wykorzystano analizę beta-konwergencji oraz modele przestrzenno-czasowe dla całej grupy państw przy próbie niezbilansowanej. Wyniki potwierdziły, że w większości badanych państw obserwuje się pewną konwergencję aktywności, jednak jej istotność możemy potwierdzić jedynie w połowie przypadków. Obserwowana niekiedy dywergencja w żadnym z przypadków nie została potwierdzona jako istotna statystycznie. Można zatem wnioskować o ogólnej tendencji „równania w górę” w zakresie wzrostu poziomu innowacyjności w obrębie państw OECD. Z kolei analiza ekonometryczna umożliwiła wskazanie dystansu pomiędzy aktywnością patentową poszczególnych regionów i państw. Te silniej rozwinięte, mimo zrozumiałego spowolnienia korzystają z wykreowanego potencjału i trzymają niemal trwałe dystans względem pozostałych. W ujęciu ogólnym zmiany dostrzegalne są raczej w obrębie bardziej jednorodnych (pod względem rozwoju) grup, niż pomiędzy nimi.

DAMIAN SZAŁATA, WIOLETTA KILAR

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Kształtowanie się korporacji ponadnarodowej Novartis w przestrzeni światowej

Formation of Novartis corporation in world space

Korporacje ponadnarodowe, ze względu na swoją liczebność, olbrzymi potencjał ekonomiczny, produkcyjny i technologiczny, stanowią znaczącą siłę na arenie międzynarodowych stosunków gospodarczych. Poprzez realizację własnych interesów, celów oraz zadań wpływają na wszystkie podmioty i środowiska uczestniczące w poszczególnych systemach rynkowych. Przedsiębiorstwo Novartis powstało w 1996 r. z połączenia dwóch szwajcarskich firm Ciba-Geigy AG i Sandoz. Korporacja zajmuje się produkcją, sprzedażą towarów oraz innowacjami z branży farmaceutycznej. W 2015 r. wg rankingu Forbes Global 2000 firma zajęła 54 miejsce z 227,4 mld USD wartości rynkowej. Wśród firm farmaceutycznych w 2015 r. Novartis oscylowała pomiędzy 2 a 4 miejscem, w zależności od badanego wskaźnika.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie rozwoju korporacji Novartis w układzie globalnym. Zaprezentowano zmiany w strukturze przestrzennej oddziałów korporacji w latach 1999-2015. Przeprowadzono również analizę rozmieszczenia oddziałów produkcyjnych oraz instytutów naukowych w badanym okresie. Przedstawiono dominujące rynki zbytu oraz na podstawie dynamiki sprzedaży wykazano obszary, w których Novartis zmniejszyła swoje inwestycje.

ZDENĚK SZCZYRBA, IRENA SMOLOVÁ
Palacký University in Olomouc, Czechy

Current development of solar Energy in the Czech Republic and its spatial context

The Czech Republic features a range of preconditions for the development and exploitation of renewable energy sources (RES). Besides the important and essential geographical conditions, it also means the conditions determined by the national energy policy, based on the energy legislation framework of the EU. Its specific implementation lies in the support of the development of RES through feed-in tariffs; without them the construction of RES would have been realized at a limited scale.

Only ten years ago the use of solar power and of other renewables was marginal to the Czech electricity industry. This changed radically in 2005 with the Act. No. 180/2005 Coll. introducing support of electricity generation from renewable energy sources, as a national implementation of the Directive 2001/77/EC of the European Parliament and of the Council of September 27, 2001 on the promotion of electricity produced from renewable energy sources in the internal electricity market. The development of solar power stations initiated in 2006 when state-regulated purchase prices of renewable energies were first introduced.

By the end of 2015 almost thirty thousand photovoltaic power stations were constructed in the country, representing a total installed capacity surpassing that of the largest Czech nuclear power station Temelín (over two thousand megawatts). Nevertheless, solar power represents only three per cent of the total electricity generation in the Czech Republic, making it merely comparable to hydro-power. Our paper deals with the above-mentioned context and focuses on the spatial aspects of solar power development in the territory of the Czech Republic.

The authors are grateful for the support received from the project funded by the Grant Agency of the Czech Republic 'Exploring socio-spatial diffusion of renewable Energy projects in the Czech Republic: lessons for adaptive governance of energy transition'(16-04483S).

Wzorce działalności eksportowej przedsiębiorstw handlowych

Export patterns of trading companies

W obliczu procesów globalizacji coraz większą rolę odgrywają aspekty międzynarodowe działalności przedsiębiorstw, co powoduje, że tematyka umiędzynarodowienia przedsiębiorstw jest od lat przedmiotem zainteresowania badaczy zajmujących się różnymi dziedzinami nauki. Dotychczas w literaturze szeroko omawiano różne aspekty działalności międzynarodowej przedsiębiorstw produkcyjnych. Przedmiotem niniejszego badania jest analiza działalności eksportowej przedsiębiorstw handlowych (przedsiębiorstwa pośrednictwa w handlu zagranicznym), które wymagając relatywnie mniejszego instytucjonalno-organizacyjnego i kapitałowego zaangażowania niż przedsiębiorstwa produkcyjne, stanowią alternatywę w procesie internacjonalizacji regionów o słabej rozwiniętych strukturach przemysłowych.

Celem analizy jest charakterystyka prawidłowości w zakresie działalności eksportowej przedsiębiorstw handlowych na kilku płaszczyznach: a) zróżnicowanie kierunków geograficznych eksportu (rynki europejskie, w tym kraje UE oraz pozaeuropejskie), b) koncentracja towarowa eksportu (na poziomie sekcji i grup sekcji klasyfikacji CN) i c) dynamika przemian działalności eksportowej (dla okresu 2007-2015) z uwzględnieniem wymiaru przestrzennego aktywności (układ rdzeń-peryferie, korytarze transportowe, obszary przygraniczne). Studium przeprowadzono z wykorzystaniem danych jednostkowych o przedsiębiorstwach pochodzących z Ministerstwa Finansów, próba badawcza objęła około 37 tys. firm-eksporterów z sekcji G klasyfikacji PKD.

Z przeprowadzonych analiz wynika m.in., że przedsiębiorstwa handlowe aktywne eksportowo: a) odznaczają się wysoką elastycznością działalności, dostosowując asortyment produktów i partnerów handlowych, względem popytu b) charakter i znaczenie ich działalności są silnie zróżnicowane przestrzennie, c) charakteryzują się dużą zmiennością w zakresie wchodzenia i wychodzenia z prowadzenia działalności eksportowej i d) systematycznie wzrasta liczba firm handlowych biorących udział w wymianie zagranicznej.

PAULINA SZYJA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Rola eksportu usług w zmianach układów przestrzennych

The role of services export in changes of spatial systems

Spośród trzech sektorów gospodarki: przemysłu, usług, rolnictwa, najważniejszą rolę odgrywają obecnie usługi. Ich rozwój powoduje szereg zmian nie tylko gospodarczych, ale i społecznych. W rezultacie wpływa na kształtowanie ram rozwojowych poszczególnych państw. Zakres usług, które są eksportowane oraz ich rodzaje zależą od wielu czynników mających uzasadnienie popytowe, podażowe, czy nawet strukturalne. Wpływają one na kształtowanie bilansu wymiany handlowej, zyski przedsiębiorstw, wymianę doświadczeń, rozwój współpracy, potencjał innowacyjny itd.

Celem opracowania jest prezentacja roli eksportu usług ze wskazaniem ich zróżnicowania w zakresie przedmiotowym i terytorialnym oraz wpływu na zmiany w układach przestrzennych.

ANNA IRENA SZYMAŃSKA, MONIKA PŁAZIAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Oddziaływanie wielkopowierzchniowych centrów handlowych na funkcjonowanie małej przedsiębiorczości w Nowej Hucie

The impact of large-scale shopping centres on the operation of small business in Nowa Huta

Przemiany społeczno-gospodarcze, które nastąpiły po 1989 roku przyczyniły się do rozwoju gospodarki rynkowej, a co za tym idzie swobodnego powstawania oraz wycofywania się z rynku podmiotów gospodarczych stanowiących prywatną własność. Początkowo powstawały głównie małe prywatne przedsiębiorstwa handlowe, w których przeważał polski kapitał. Jednak cechy, którymi charakteryzował się polski rynek w latach 90. XX w., tj.: duży popyt konsumpcyjny, brak dużego krajowego kapitału wyspecjalizowanego w działalności handlowej, korzystne przepisy podatkowe, niskie ceny zakupu i dzierżawy nieruchomości oraz dostępność wykwalifikowanej siły roboczej stanowiły zachętę dla zagranicznych firm handlowych o światowym zasięgu do inwestowania w rozwój sklepów wielkopowierzchniowych w Polsce. Do szybkiego rozwoju tej formy handlu w przyczynił się również duży kapitał oraz nowoczesna kadra zarządzająca, którymi firmy te dysponowały. W efekcie w Polsce powstało wiele wielkopowierzchniowych obiektów handlowych (WHO) o powierzchni powyżej 400m² takich jak: sklepy dyskontowe, super- i hipermarkety oraz domy i centra handlowe, charakteryzujących się dużą powierzchnią sprzedaży i szerokim asortymentem towarów z wielu branż.

Obecnie stanowią one istotny element przestrzeni miejskiej i jednocześnie poważną konkurencję dla pozostałych form handlu detalicznego. Możliwości, jakie dają WHO, tj. szeroka oferta produktowo-usługowa, akcje promocyjne i degustacyjne, duże własne parkingi i stacje benzynowe, jak również wiele różnych placówek znajdujących się na terenie kompleksu handlowego skutecznie przyciągają klientów.

W celu zbadania charakteru oddziaływania WHO na strukturę handlowo-usługową Nowej Huty przeprowadzono bezpośrednie badania rynkowe. Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusz wywiadu. W badaniach uczestniczyło łącznie 1756 respondentów będących głównie mieszkańcami Krakowa.

Uzyskane wyniki badań pokazały z jednej strony pozytywny wpływ sklepów wielkopowierzchniowych na polski handel poprzez jego unowocześnienie, lepsze zaspokajanie potrzeb konsumentów i podniesienie kultury obsługi. Z drugiej strony – wskazały ten rodzaj handlu jako przyczynę likwidacji wielu lokalnych podmiotów handlowych i usługowych funkcjonujących w Nowej Hucie, które nie wytrzymały konkurencji zarówno w zakresie proponowanej oferty towarowo-usługowej, jak również poziomu cen i oferowanych rabatów. Wiele podmiotów nadal działających stale boryka się z problemami finansowymi wynikającymi z utraty dużej liczby dotychczasowych klientów.

Respondenci wskazali szeroki wachlarz nowych, poza handlowych funkcji realizowanych w ramach działalności WHO takich jak: funkcja usługowa, funkcja gastronomiczna, funkcja kulturowa, funkcja społeczna. Przyczyniają się one do podnoszenia atrakcyjności tego typu podmiotów gospodarczych, jak również przenoszenia życia społeczno-kulturalnego do centrów handlowych, które stają się atrakcyjnym miejscem spędzania wolnego czasu.

W kwestii lokalizacji WHO opinie respondentów były podzielone. Usytuowanie sklepów wielkopowierzchniowych w centrum miasta sprawia, że są one bardziej dostępne również dla konsumentów niezmotoryzowanych a ceniących sobie udogodnienia oferowane przez tego typu podmioty. Z drugiej jednak strony zaburzają one lokalny charakter dzielnicy, upodabniając ją do innych miejsc, gdzie funkcjonują globalne sieci handlowe.

RENATA ŚLIWA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

PIOTR WALĄG

Uniwersytet Rolniczy im. Hugo Kollątaja w Krakowie, Polska

Ewolucja struktury gospodarki, a funkcja przemysłu i usług

Evolution of the structure of economy and the functions of industry and services

Praca obejmuje prezentację najważniejszych podejść do badań zmian struktury gospodarki (w kategorii zatrudnienia i kategorii produkcji) – ewolucji systemu gospodarczego determinowanego postępowaniem technicznym i technologicznym, oraz zmianami struktury popytu. Wyeksponowane zostanie znaczenie przemysłu dla efektywnej alokacji czynnika pracy, jak i w kontekście transferu rozwiązań stymulujących rozwój usług (możliwość przejścia ze stagnacyjnego do progresywnego charakteru usług). Bazując na klasyfikacji PKD, którą przyjmuje się obecnie jako podstawę do badań strukturalnych prowadzonych przez OECD, jak i wprowadzając za główne kryterium podziału zmiany struktury zapotrzebowania, oraz różnice w stopach wzrostu produktywności między sekcjami jak i działami zostaną przedstawione badania na pięciu sektorach gospodarki. Taki podział gospodarki będzie mocniej eksplorował korzyści z przyjętego w nim kryterium podziału dla identyfikacji funkcji przemysłu i usług jak i ich wzajemnych interakcji w ewolucji struktur gospodarczych.

RENATA ŚLIWA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

RENATA ŻABA-NIERODA

Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków, Polska

Uwarunkowania rozwoju przemysłu zbrojeniowego w Polsce na przykładzie przedsiębiorstw sektora

Conditions for development of the defense industry in Poland on the example of companies in the sector

Europejski przemysł obronny ma pozostać światowym centrum produkcji i innowacji, a także tworzyć nowe miejsc pracy i przyczyniać się do wzrostu gospodarczego. Europa potrzebuje silnej i aktywnej wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony, co z kolei wymaga bardziej konkurencyjnego i wydajnego sektora obrony i bezpieczeństwa. Ograniczenia w budżetach obronnych w Europie zagrażają europejskim zdolnościom obronnym i obniżają konkurencyjność przemysłu obronnego. W 2015 r. obroty unijnego przemysłu obronnego wyniosły 96 mld euro, zatrudnienie bezpośrednie 400 tys. euro, a miejsca pracy niezwiązane bezpośrednio z przemysłem obronnym 960 tys. euro. Rozwój i utrzymanie technologii oraz krytycznych możliwości przemysłu obronnego pozostają poza możliwościami pojedynczych państw członkowskich.

W ramach programu Komisji Europejskiej ma powstać jednolity rynek obronności i bezpieczeństwa. Komisja Europejska zamierza likwidować bariery rozwoju i zapewnić bezpieczeństwo dostaw dla państw członkowskich. Dysponowanie przez Polskę potencjałem umożliwiającym produkcję określonych systemów uzbrojenia i sprzętu wojskowego stanowi jeden z wyznaczników suwerenności państwa oraz gotowości mobilizacyjnej jego struktur. Przemysł pozostaje kluczowym źródłem zaopatrzenia sił zbrojnych w uzbrojenie i sprzęt wojskowy, a polskie placówki naukowo-badawcze są znaczącym dostawcą technologii i myśli technicznej w zakresie technologii obronnych. Za utrzymaniem i wspieraniem przemysłowego potencjału obronnego przemawia również interes polskiej gospodarki (postęp technologiczny, miejsca pracy, wymiana handlowa z partnerami zagranicznymi, zasilanie budżetu państwa w przychody z tytułu podatków i opłat). Istotny wpływ na pozycję rynkową polskiego przemysłowego potencjału obronnego ma procesy przekształceń strukturalnych sektora.

Ważną rolę w pakiecie czynników wspierających rozwój przemysłowego potencjału obronnego odgrywają instrumenty wspomagające działalność produkcyjną i eksportową tego sektora. Działania te powinny stworzyć warunki do zwiększenia poziomu konkurencyjności i innowacyjności przemysłowego potencjału obronnego w stopniu zapewniającym realizację potrzeb sfery bezpieczeństwa państwa (w priorytetowych obszarach technologicznych), jak również umożliwiającym wzmocnienie pozycji krajowych dostawców uzbrojenia i sprzętu wojskowego na globalnym rynku broni, w tym także pozwalającym na liczącą się ich obecność na tworzącym się europejskim rynku produktów obronnych.

W kontekście rozwoju przemysłowego potencjału obronnego istotnym zagadnieniem jest transfer innowacyjnych technologii między sektorem wojskowym i cywilnym. Konieczne jest większe wykorzystanie potencjału rozwojowego tkwiącego w tym przepływie, a zwłaszcza podjęcie działań stymulujących przepływ wiedzy oraz zasobów ludzkich i sprzętowych z sektora wojskowego do cywilnego. Zagadnienie rozwoju sektora jest przedmiotem tego opracowania. Jako cel główny przyjęto próbę porównania i oceny innowacyjności, rozwoju polskiego przemysłu zbrojeniowego w latach 2009-2014.

Dla realizacji przyjętego celu jako metodę badawczą wykorzystano metodę analizy porównawczej. Analizie podano również nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłu zbrojeniowego oraz przychody ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych wprowadzonych na rynek w latach 2009- 2014. Podsumowaniem jest ocena innowacyjności polskiego przemysłu zbrojeniowego w analizowanych wymiarach i odniesienie się do porównań z państwami UE.

MACIEJ TARKOWSKI

Uniwersytet Gdański, Polska

Warunki i czynniki rozwoju usług dla biznesu w Gdyni

Conditions and factors of business services development in Gdynia (Poland)

Gdynia, podobnie jak Gdańsk i inne duże polskie miasta wykorzystała splot okoliczności, które spowodowały wzrost zainteresowania, głównie zagranicznych inwestorów, lokowaniem centrów usług biznesowych w Polsce. Celem artykułu jest identyfikacja najważniejszych warunków i czynników lokalizacji tego typu działalności w Gdyni. Przedmiotem analizy jest sektor usług dla biznesu – centra usług wspólnych, centra outsourcingu procesów biznesowych i usług IT, a także centra badawczo-rozwojowe. Analizie poddano dostępność komunikacyjną, zasoby pracy i powierzchni biurowych. Następnie scharakteryzowano dynamikę napływu inwestorów oraz ich strukturę. Wykorzystano głównie podejście indukcyjne, opierając się na wynikach analizy opracowań naukowych a także materiałach inwestorów i informacjach podmiotów zajmujących się ich obsługą. Zakres czasowy obejmuje lata 2005-2015. W tym okresie w Gdyni rozpoczęły działalność typowe podmioty dla sektora usług biznesowych – centra usług wspólnych i centra outsourcingu procesów gospodarczych. Miasto, na tle innych ośrodków usług dla biznesu, wyróżnia jednak znaczny stopień zaawansowania prowadzonej działalności. Po części to następstwo znacznego rodzimego potencjału branży IT. Cechą charakterystyczną Gdyni okazał się też bardzo wyspecjalizowany segment usług dla biznesu, jakim jest projektowanie okrętów i konstrukcji morskich oraz doradztwo w sektorze gospodarki morskiej. Sektor usług dla biznesu wykazuje silniejsze niż przeciętnie w Polsce związki z korporacjami skandynawskimi. Morski charakter gdyńskiej gospodarki znalazł zatem odzwierciedlenie również w strukturze analizowanej działalności. Powstało około 4 tys. miejsc pracy, wymagających wysokich kwalifikacji i względnie dobrze wynagradzanych. To źródło istotnych efektów mnożnikowych w rozwoju lokalnej gospodarki.

The structure, development and spatial distribution of industrial activities in Turkey

This study deals with the development of industry which is one of the most important elements of socio-economic transformation in Turkey, its structural features, spatial distribution as well as the factors that influence it. Industrialization movements started in Turkey in 1963 with planned development moves and accelerated as a result of the impact of liberal policies implemented in and after 1980. Initially industrial activities concentrated in metropolitan areas and subsequently started to expand to other areas in the country in time with a view on regional development as a result of factors such as development plans, applied initiative policies, current raw material resources and transport. However, there are still major disparities in the distribution of the manufacturing industry, enterprises, employees, exporting and importing within the country. In fact, according to data for 2014, 43,9% of manufacturing industrial enterprises and 47,4% of employees are concentrated in Marmara Region. Marmara Region is followed by Central Anatolian Region with 14,7% and 15,9% and Aegean Region with 14% and 15,2% in terms of manufacturing industrial enterprises and employees respectively. Furthermore, 69,7% of exports and 76,9% of imports are processed in Marmara Region which is followed by 9,6% and 7,7% in the Aegean Region and 8,2% and 7,4% in Central Anatolian Region respectively. In terms of provinces industry is concentrated in Istanbul, Izmir, Ankara, Bursa, Konya, Gaziantep, Antalya, Adana, Kocaeli and Denizli in Turkey. These provinces consist of 64% of enterprises and 65,7% of employees in Turkey. Data acquired from Turkish Statistical Institute and the Ministry of Science, Industry and Technology has been assessed with the use of ArcGis program.

Spatial structure and distribution of manufacturing industries in the Greater Accra Region of Ghana

A key driving force and determinant of a country's worth in the globalized world is inherent in its level of industrialization. Certainly, other dimensions are crucial and come into play, however, the infamous classification of nations into industrialized and non-industrialized has added substantial merit to the concept. Essentially, industrialization in Ghana was based on the premise of the production and processing of its vast natural resources from traditionally primary products to tertiary and finished goods. While the industry can boast of employment generation and a model of economic growth in the 1960s and 1970s, inadequate implementation of industrial policies has resulted in the consistent contraction of the manufacturing sub-sector. Manufacturing sector contribution to GDP declined from 36.69% in 2000 to 6.7% in 2012 and therefore considered as the weakest link in Ghana's industrial drive. This paper examines the growth, spatial structure, and distribution of manufacturing industries in the Greater Accra region using districts as the unit of analysis. The Greater Accra region has traditionally been the focal point for Ghana's industrial development accounting for 23.4% of all manufacturing establishment as of 2015, most of which are concentrated in the Accra and Tema Metropolitan areas due to obvious political, socio-economic and mobility factors. Examining historical data from 1962-2010, we find that despite the overwhelmingly large localization manufacturing industries particularly in Accra and Tema Metropolitan areas, a relative spatial redistribution of manufacturing industries was evident in the peripheral district of the region. Furthermore, the change in distribution is reflected in the pattern of employment at the district level, which per our findings shows a relative diffusion from the core districts of Accra to districts located in the peripheries. The study also found that industrial policies such as free trade zone initiative, decentralization policies, foreign investment and improvement of critical infrastructure have resulted in the relative spatial diffusion of manufacturing industries. These findings are significant because it shows how areas without previous manufacturing base have witnessed the emergence of some form of industry.

ANNA TOBOLSKA

Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Poznań, Polska

Społeczna odpowiedzialność biznesu: koncepcja i przykłady realizacji w polskich filiach koncernów międzynarodowych

Corporate social responsibility: the conception and examples of its implementation in the Polish subsidiaries of multinational companies

Analizy poświęcone relacjom z otoczeniem społecznym stały się ważnym zagadnieniem badawczym w skali mikroekonomicznej i w kontekście realizacji przez przedsiębiorstwa strategii zrównoważonego rozwoju. W myśl koncepcji J. Elkingtona (1998) zrównoważona firma to taka, której działalność opiera się na trzech filarach tzw. „triple bottom line”: wyniku finansowym, odpowiedzialności za ludzi i trosce o środowisko, a osiągnięcie zysku finansowego nie może być jedynym celem i uzasadnieniem podejmowanych inwestycji. Już od lat 90. firmy zaczęły dość powszechnie akceptować strategię odpowiedzialności społecznej - corporate social responsibility (CSR), oparte w głównej mierze na realizacji pewnych zobowiązań wobec społeczeństwa, w którym funkcjonują oraz na przestrzeganiu zasad etycznych w zarządzaniu firmą. Syntetyczne ujęcie koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw przedstawiają różne modele conceptualne (m.in. „after profit obligation” czy „piramida zaangażowania społecznego”), które odzwierciedlają kilka poziomów i możliwych zakresów działań prospołecznych i proekologicznych firm.

Przedsiębiorstwa realizując strategię CSR skupiają się przede wszystkim na swoich interesariuszach, głównie na klientach i pracownikach. Jednak część przedsiębiorstw - w tym w dużej mierze wielkie korporacje międzynarodowe - jest skłonna realizować bardziej wymagającą formę odpowiedzialności społecznej, jaką jest działalność filantropijna i wspieranie pewnego „ogólnego dobrobytu społecznego”. W praktyce oznacza to przeznaczanie pewnej części dochodów oraz zasobów przedsiębiorstw na rzecz poprawy warunków życia społeczeństwa, w tym także na udzielaniu konkretnej pomocy, np. poprzez datki na cele dobroczynne, na rzecz organizacji charytatywnych, czy też wspierania fundacji, stowarzyszeń, instytucji publicznych.

Jako przykłady adaptacji strategii CSR w opracowaniu przedstawiono osiągnięcia w tym zakresie polskich filii koncernów międzynarodowych inwestujących w sferze przemysłu w Polsce: Volkswagen AG i Swedwood Poland Ltd. Analiza dotyczyła przede wszystkim pewnej identyfikacji społecznej firm, odzwierciedlonej w przyjętych strategiach i kodeksach etycznych, ale także współpracy z różnymi interesariuszami w regionie oraz na rzecz społeczności lokalnej. Analizę przeprowadzono w dwóch perspektywach badawczych:

- (a) oceny działalności przedsiębiorstw na rzecz społeczności lokalnych przez władze samorządowe, w oparciu o wywiady kwestionariuszowe z przedstawicielami urzędów miast i gmin.
- (b) w perspektywie oceny funkcjonowania fabryk przez mieszkańców, w oparciu o wyniki badań ankietowych przeprowadzonych na wylosowanej próbie respondentów.

W podsumowaniu badań nad realizacją przez filie koncernów międzynarodowych strategii CSR, stwierdzono m.in., że w ocenie zarówno władz lokalnych jak i mieszkańców, za najbardziej znaczące działania w zakresie wpływu na społeczności lokalne zostało uznane zapewnienie miejsc pracy - te działania związane są z realizacją celów z pierwszego poziomu modelu „piramidy zaangażowania społecznego”.

JAN WENDT

Uniwersytet Gdański, Polska

BAC i jego porty – współpraca i konkurencja w polityce transportowej UE

BAC and its ports – cooperation and competition in EU transport policy

Baltic-Adriatic Corridor łączy porty Morza Bałtyckiego i Adriatyku. Jego celem jest ułatwienie przewozu i przesyłania ładunków pomiędzy Europą Północną oraz Śródziemnomorską. Jednak poza oczywistą w tym przypadku współpracą pomiędzy portami obydwu mórz trwa konkurencja w akwizycji ładunków. Konkurencja nie tylko na linii północ-południe, ale także pomiędzy polskimi i niemieckimi portami oraz portami Włoch, Chorwacji i Słowenii. Celem pracy jest wskazanie płaszczyzn możliwej współpracy, zwłaszcza w ramach wspólnej polityki w UE oraz obszarów, w których porty konkurują ze sobą. Podstawową metodą badań jest analiza zmian wielkości przeładunków w wybranych portach i ocena potencjalnych skutków obecnej polityki transportowej UE. W badaniach uwzględniono specjalizację portów oraz kierunki ich rozwoju, zgodnie z proponowaną przez UE polityką transportową. Z przeprowadzonej analizy wynika, że przyjęta przez UE polityka transportowa powinna być zmieniona. Największą konkurencją dla polskich portów są porty niemieckie Morza Północnego, których aktywność grozić może marginalizacją polskich portów. Potrzebna jest zmiana polityki transportowej UE oraz rezygnacja z realizacji projektu OBOR.

PIOTR WILCZYŃSKI

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Układy przestrzenne wielkich korporacji zbrojeniowych Europy

Space management at great arms and military equipment factories in Europe

W artykule przedstawione zostanie rozmieszczenie największych zakładów zbrojeniowych w Europie, a także specyfika zagospodarowania przestrzennego tychże zakładów. Celem jest znalezienie różnic i podobieństw między zakładami w tej branży. Biorąc pod uwagę specyfikę każdego z nich podjęto próbę odnalezienia cech wspólnych. Analiza dokonana została poprzez porównanie zdjęć satelitarnych przedstawiających rozmieszczenie poszczególnych elementów danych korporacji. Ze względu na ograniczenie objętościowe do analizy wybrane zostały 3-4 największe zakłady z działające w poszczególnych działach branży: stoczniowej, lotniczej, pancerno-zmechanizowanej oraz strzeleckiej. Wyniki mają odzwierciedlać współczesną rolę przemysłu zbrojeniowego w kształtowaniu układów przestrzennych miast, w których działają. Zawierają one również porównanie z największymi polskimi przedsiębiorstwami zbrojeniowymi, dużo mniejszymi w porównaniu z największymi firmami w Europie. Pozwoliło to na określenie wpływu uwarunkowań politycznych i przestrzennych na rozwój polskich ośrodków zbrojeniowych.

BOŻENA WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Międzynarodowy ruch turystyczny zagrożeniem dla zabytków architektury nabatejskiej i społeczności lokalnej na terenie Petry

International tourist traffic a threat to of architectural monuments the Nabatean and local communities in the area Petra

Ośrodki i obiekty kulturowe wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO od zawsze stanowiły cel podróży turystycznych. Popularność odwiedzania obiektów kulturowych w ramach turystyki wzrosła znacząco na początku XX w., kiedy, to turystyka przybrała rozmiary zjawiska masowego. Wśród różnorodnych uwarunkowań rozwoju współczesnej turystyki istotną rolę odgrywają walory turystyczne, które są jednym z ważniejszych elementów składowych systemu turystyki. Rola walorów turystycznych i jej wpływ na rozwój ruchu turystycznego jest niepodważalna. Z jednej strony stanowią one jeden z głównych elementów systemu turystyki, z drugiej strony o wyborze kierunku wyjazdu turystycznego decyduje w znacznym stopniu atrakcyjność turystyczna obszaru. Jednym z najlepiej zagospodarowanych i najczęściej odwiedzanych przez turystów krajów Bliskiego Wschodu jest Jordania. Jordania posiada wiele atrakcji turystycznych. Do najbardziej znanych i odwiedzanych przez turystów należy: skalne miasto Petra, była stolica arabskiego królestwa, miasto Nabatejczyków znajdujące się w południowo-zachodniej Jordanii posiadające wiele cennych zabytków. Uprawianie turystyki zwykle ma wydźwięk pozytywny i rzadko łączy się z negatywnymi konsekwencjami. Podjęcie problematyki było związane ze wzrostem natężenia międzynarodowego ruchu turystycznego i związanego z nim negatywnego wpływu dla zabytków i społeczności lokalnej. Celem badawczym była analiza rynku turystycznego Petry na tle wybranych atrakcji turystycznych Jordanii oraz wpływu zagrożenia jakie niesie rozwój usług turystycznych oferowanych w tym regionie dla zabytków architektury i zamieszkujących Petrę plemion beduińskich.

MIROŚLAW WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Rola przemysłu samochodowego w rozwoju społeczno-gospodarczym Meksyku

The role of the automotive industry in the socio-economic development of Mexico

Początki meksykańskiego przemysłu samochodowego wiążą się z realizowaną po II wojnie światowej strategią industrializacji poprzez substytucję importu. W myśl tej strategii sektor motoryzacyjny miał odegrać ważną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju poprzez stworzenie dużej liczby relatywnie dobrze płatnych miejsc pracy oraz transfer nowych technologii. Realizowana przez rząd strategia zakładała, że za rozwój sektora motoryzacyjnego, a szczególnie finalnej produkcji samochodów, odpowiadać będą głównie międzynarodowe koncerny motoryzacyjne zachęczone do inwestycji ulgami podatkowymi i perspektywami dostępu do dużego i chłonnego rynku zbytu chronionego wysokimi cłami. Miejscowym przedsiębiorstwom wyznaczono rolę kooperantów współpracujących z międzynarodowymi koncernami, co miało zaowocować zdobyciem przez nich nowych kompetencji i umiejętności technologiczno-produkcyjnych pozwalających na stopniowe podnoszenie swojej pozycji na rynku. Zmiana strategii gospodarczej na początku lat 90. XX w. polegająca na przyjęciu głównych zaleceń konsensusu waszyngtońskiego wiązała się z liberalizacją wymiany handlowej z zagranicą i otwarciem kraju na napływ BIZ. Równocześnie Meksyk został w 1994 r. włączony do NAFTA, co sprawiło iż stał się on bardzo atrakcyjny dla nowych inwestycji przemysłowych, dla których finalnym rynkiem zbytu produkowanych towarów były Stany Zjednoczone i Kanada. Zmiana strategii rozwoju gospodarczego doprowadziła do przesunięć w przestrzennym rozmieszczeniu przemysłu samochodowego. O ile w okresie realizowania strategii industrializacji poprzez substytucję importu zakłady związane z tym sektorem koncentrowały się głównie w centralnej części kraju w stolicy oraz sąsiednich stanach, co wiązało się z ukierunkowaniem produkcji na rynek krajowy, którego najchłonniejszą częścią był rozrastający się dynamicznie obszar metropolitalny miasta Meksyk. Liberalizacja wymiany handlowej oraz wstąpienie do NAFTA zmieniły uwarunkowania rozwoju przemysłu samochodowego, prowadząc do jego silnej specjalizacji eksportowej głównie na rynek Stanów Zjednoczonych. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w przestrzennym rozmiesz-

czeniu zakładów produkcyjnych tego sektora polegającym na ich przesunięciu w kierunku północnym do stanów leżących w bezpośrednim sąsiedztwie granicy z USA. W wyniku czego obszary te odnotowały silny impuls przyspieszający ich rozwój społeczno-ekonomiczny, podczas gdy stany, w których wcześniej rozwijał się sektor motoryzacyjny zaczęły stopniowo tracić na znaczeniu.

Meksykański przemysł samochodowy bardzo szybko wyszedł z kryzysu, który dotknął go w 2009 r. i w ostatnich latach odnotowuje dynamiczny wzrost zarówno produkcji, która w 2015 r. sięgnęła 3,6 mln samochodów. W kraju działało 21 fabryk produkujących samochody osobowe i lekkie dostawcze zlokalizowanych w 14 stanach, które łącznie zatrudniały blisko 82 tys. pracowników. Natomiast w świetle danych spisu przemysłowego z 2014 r. w sektorze produkcji części samochodowych funkcjonowało 1295 zakładów zatrudniających ponad 623 tys. pracowników i rozmieszczonych w jeszcze większej liczbie stanów. Łącznie w 2015 r. sektor motoryzacyjny wytwarzał 3% PKB i aż 18% PKB powstającego w przemyśle przetwórczym, a eksport jego wyrobów stanowił aż 27% ogólnej wartości meksykańskiego eksportu.

Celem artykułu jest określenie ewolucji roli przemysłu samochodowego w rozwoju społeczno-gospodarczym stanów Meksyku. W celu określenia znaczenia tego sektora w poszczególnych stanach wzięto pod uwagę wielkość zatrudnienia oraz udział w wartości produkcji przemysłowej i tworzeniu PKB. Przeprowadzone badania pozwoliły stwierdzić, iż wraz ze zmianą międzynarodowych i krajowych uwarunkowań rozwoju przemysłu samochodowego, prowadzących do zmian w jego przestrzennym rozmieszczeniu w Meksyku odegrał on bardzo ważną rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym stanów będących w ostatnich dwóch dekadach miejscami nowych inwestycji związanych z tym sektorem. Równocześnie zmniejszyło się jego znaczenie w rozwoju tych stanów, w których zlokalizowane były zakłady w początkowej fazie jego rozwoju w Meksyku.

ZBIGNIEW ZIOŁO

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Wpływ przemysłu i usług na rozwój społeczno-gospodarczy układów przestrzennych

The influence of industry and services in socio-economic development of spatial systems

Proces racjonalnego kształtowania przemian społeczno-gospodarczego różnej skali układów przestrzennych od skali światowej, poprzez układy krajowe, regionalne do lokalnych, wymaga pobudzania odpowiednich impulsów rozwojowych wewnętrznych i zewnętrznych. Uwarunkowania wewnętrzne danych układów związane są z jakością przestrzeni, która ma zdolności wygenerowania sił tkwiących z jej strukturze oraz możliwości ich wykorzystania dla wzrostu ekonomicznego. Mogą one także wpływać na podnoszenie konkurencyjności i przyciągania zewnętrznych czynników rozwoju wywodzących się z otoczenia regionalnego, krajowego, czy międzynarodowego. Na tym tle przedmiotem naszego zainteresowania będzie zarysowanie problematyki wpływu przemysłu i usług na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy układów przestrzennych, genezę przemysłu krajowego oraz jego wpływ na rozwój przestrzenny.

Problematyka wpływu przemysłu i usług na rozwój układów regionalnych i lokalnych była przedmiotem szczególnego zainteresowania w szkole naukowej Prof. Marii Dobrowolskiej, kierownika byłej Katedry Geografii Ekonomicznej Wyższej Szkoły Pedagogicznej (obecny Uniwersytet Pedagogiczny) oraz w pracach byłego Komitetu Badań Rejonów Uprzemysławianych przy Prezydium PAN. Obejmowały one badania wpływu wielkich inwestycji przemysłowych (Tarnobrzega, Konina, Legnicy, Płocka, Turoszowa a także wykształconych już obszarów przemysłowych głównie Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego) na Otoczenie lokalne i regionalne.

Znaczne osłabienie zainteresowań badawczych tą problematyką, nastąpiło w latach wkraczania w fazę postindustrialną, w której funkcję dynamizującą rozwój regionalny i lokalny miały przejąć usługi. Wynikało to z pewnego bezkrytycznego naśladownictwa, bez uwzględnienia odmiennych uwarunkowań procesu przemian w krajach ekonomicznie rozwiniętych i w naszym kraju. W ówczesnych światowych uwarunkowaniach korporacje przenosiły swoją produkcję przemysłową do krajów słabiej rozwiniętych, gdzie znaczne rezerwy zasobów pracy i odpowiednie przywileje, pozwalały na obniżanie kosztów produkcji.

Na terenie Stanów Zjednoczonych wykształcił się w ten sposób tzw. „pas rdzy”, obejmujący uprzednio najbardziej uprzemysłowione stany: Pensylwania, Ohio, Michigan, Wisconsin, a obecnie najbardziej dotknięte bezrobociem.

Na terenie naszego kraju wraz z zmianami polityki gospodarczej, wdrażaniem systemu rynkowego, otwarciem gospodarki na produkty firm zachodnich oraz prywatyzację, w tym także często patologiczną oraz przejęć, doprowadziło do upadku przemysłu krajowego, co szczególnie silnie odbiło się negatywnie na terenach ukształtowanych wcześniej okręgach i ośrodkach przemysłowych. Otwarcie krajowej gospodarki na układy międzynarodowe musiały czynić produkcję krajową mniej konkurencyjną, co doprowadziło do upadku wielu przedsiębiorstw. W konsekwencji pojawiło się masowe bezrobocie oraz związane z nim obniżanie jakości i poziomu życia ludności, a także zmiany bazy ekonomicznego rozwoju.

Współcześnie, pod wpływem szybkiego postępu technologicznego i technicznego nasila się proces automatyzacji i robotyzacji produkcji przemysłowej, który zmienia metody i zwiększa efektywność produkcji przemysłowej. Zmienia się charakter przemysłu jako rynku pracy, poprzez stwarzanie zapotrzebowania na bardziej wykształconą, o wyższych kwalifikacjach kadrę pracowniczą. Na dynamikę rynku pracy w większym stopniu wpływa rozwój działalności usługowej, która obecnie w mniejszym stopniu podatna jest na procesy automatyzacji i robotyzacji.

Słabe rozeznanie tego procesu prowadzi niekiedy do błędnych wniosków. Przejawiają się one w ocenie poziomu i jakości rozwoju, przy posługiwaniu się wartościami określonych cech, np. udziałem ludności zatrudnionych w usługach, czy pracach badawczo-rozwojowych. Zwiększanie się udziału usług, w krajach ekonomicznie rozwiniętych, wynika z faktu nasilających się relacji funkcjonalnych zachodzącymi w skali światowej. Znaczna część produkcji przemysłowej, niezbędnej dla gospodarki kraju ekonomicznie rozwiniętych, wytarzana jest na terenie państw, najczęściej słabiej rozwiniętych. Odbywa się ona często w oddziałach korporacji międzynarodowych, których centra decyzyjne znajdują się na terenie krajów ekonomicznie rozwiniętych. W kraju macierzystym buduje się zwykle centra naukowo-badawcze, które opracowują nowe materiały i projekty technologiczne bardziej nowoczesnych urządzeń i produktów, które po odpowiednim przetestowaniu wrażane są do produkcji w oddziałach położonych na terenie innych krajów. Stąd zwiększa się w tych krajach udział pracujących w usługach i pracach badawczo-rozwojowych.

W analizie wpływu przemysłu i usług na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy ważnym zagadnieniem jest określenie genezy oraz współczesnych funkcji przedsiębiorstw przemysłowych w przestrzeni krajowej i międzynarodowej. Współczesna struktura przemysłu i usług jest wynikiem historycznego procesu wzrostu, który w znacznym stopniu wynikał z określonej polityki rozwoju.

Znajdują się w niej przedsiębiorstwa związane z Staropolskim Okręgiem Przemysłowym, okresem budowy Centralnego Okręgu Przemysłowego i Gdyni, latami gospodarki centralnie sterowanej i inwestycjami na rzecz zwiększenia potencjału obronnego, oraz dążenie do równomierny a później racjonalny rozwój sił wytwórczych i aktywizacji gospodarczej obszarów zaniedbanych, latami gospodarki rynkowej, w których główną zasadą lokalizacji i rozwoju produkcji były czynniki ekonomiczne, głównie efektywność gospodarowania, wykorzystanie uwarunkowań prawnych i finansowych dla napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych, prywatyzacji przedsiębiorstw produkcyjnych i usługowych oraz możliwości przejmowania firm przez kapitał zagraniczny.

Oddziaływanie przemysłu i usług na rozwój społeczno-gospodarczy i kulturowy realizuje się określonych uwarunkowaniach wynikających w znacznym stopniu z prowadzonej polityki gospodarczej. Proces ten może być rozpatrywany od strony przedsiębiorstw przemysłowo-usługowych i od strony układów przestrzennych. W warunkach rynkowych podmioty gospodarcze zmierzają do maksymalizacji efektów ekonomicznych, często przy najniższych nakładach, natomiast celem układów przestrzennych jest systematyczne podnoszenie jakości i poziomu życia. Występują między nimi określone konflikty, które powinny być rozwiązywane w drodze odpowiednich negocjacji.

Wpływ przemysłu i usług na rozwój społeczno-gospodarczy układów regionalnych i lokalnych dokonuje się poprzez tworzenia rynku pracy, który umożliwia wzrost zatrudnienia, ograniczanie rozmiarów bezrobocia, a także zwiększania strumieni finansowych płynących do gospodarstw domowych z tytułu pracy i dochodów instytucji z tytułu podatków i opłat. Wzrost zasobów finansowych zwiększa chłonność rynku na określone dobra konsumpcyjne i inwestycje, takie jak budownictwo mieszkaniowe, infrastruktura techniczno-ekonomiczna i społeczna. Przemysł stwarza zapotrzebowanie na określoną kadrę, co prowadzi do zmian rozmiarów i kierunku kształcenia, doksztalcania i doskonalenia zawodowego potencjalnych pracowników i ludności. Procesy te wpływają na zmiany struktur społecznych i zawodowych mieszkańców układu lokalnego. Przemysł wpływa także na aktywizację działalności gospodarczej podmiotów w wyniku rozwijania powiązań kooperacyjnych i usługowych a także modernizację działalności usługowej na potrzeby rynku. Dynamika przemysłu i usług materialnych wpływa na doskonalenie pracy instytucji i usług pozamaterialnych dostosowanych do potrzeb rozwijającego się przemysłu oraz jego otoczenia ekonomicznego, społecznego i kulturowego.

Nasilenie oddziaływania przemysłu na struktury regionalne i lokalne zależy od jego potencjału produkcyjnego oraz funkcji podmiotów gospodarczych. Funkcje te mogą mieć charakter lokalny, regionalny, krajowy, europejski, czy światowy. Dlatego od strony układów regionalnych i lokalnych ważne są działania na rzecz stworzenia korzystnych warunków dla przyciągania nowych pod-

miotów i wzrostu istniejącego już potencjału przemysłowego i usługowego. W działaniach tych należy brać pod uwagę nie doraźne korzyści, ale możliwości ich wzrostu w dłuższym okresie czasu.

MICHAŁ ŻEMŁA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków, Polska

Rola koncepcji ekonomii doświadczeń w postmodernistycznej interpretacji trendów rynkowych w turystyce i budowie nowoczesnych produktów turystycznych

The role of experience economy in postmodern interpretation of market trends in tourism and in creation of contemporary tourism products

Artykuł odwołuje się do koncepcji gospodarki doświadczeń (ang. experience economy), jako jednej z ważniejszych prób opisanego gospodarki w czasach postmodernistycznych. Koncepcja ta w sposób oczywisty znajduje bardzo podatny grunt do zastosowania na rynku turystycznym. Produkt turystyczny bywa definiowany jako doświadczenie turysty związane z pobytem w określonym miejscu, co wskazuje właśnie kluczową rolę doświadczeń konsumentów na tym właśnie rynku. Związek między koncepcją gospodarki doświadczeń a rynkiem turystycznym w literaturze prezentowany jest przede wszystkim na poziomie teoretycznym, natomiast pozycje pokazujące w praktyce przykłady wykorzystania dorobku gospodarki doświadczeń na rynku turystycznym są stosunkowo rzadkie. W artykule zaprezentowane zostały interpretacja dziedzictwa kulturowego oraz swoista logika aktywności typu LARP jako przykłady efektywnych działań podnoszących jakość doświadczeń turystów konsumujących produkty często obecne na rynku od wielu lat. Celem artykułu jest omówienie możliwości wykorzystania wymienionych koncepcji w tworzeniu produktów turystycznych zgodnie z zasadami prezentowanymi w gospodarce doświadczeń.

JOANNA ŻUKOWSKA

Szkoła Główna Handlowa, Warszawa, Polska

The role of key competences in corporate cooperation communication competences

Effective cooperation is determined by a number of variables. Currently, competences are more and more frequently mentioned in the literature as one of the essential factors thereof. Much attention is paid to key competences, particularly emphasising the role and competences of humans. Communication is also indicated as the core partly responsible for creating cooperation. Furthermore, the position of innovative technological solutions supporting communication in business partner cooperation is also highlighted. Therefore, the purpose of this paper is to overview the competence definitions and key competences related thereto. The typologies of competence currently appearing in Polish and international literature will also be presented herein. Moreover, the motives and cooperation which commence the restrictions between business partners will be diagnosed and an attempt to indicate the competences that might impact cooperation will be included. The role of cultural dimensions in the formation of relationships with international partners will be highlighted also. The final element will include the stress put on the role of communication as one of the key competences influencing corporate cooperation and indicating the innovative forms of communication between business partners.

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH
KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU I USŁUG

LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES
IN THE SERIES FOCUSED ON INDUSTRIAL AND SERVICE GEOGRAPHY

Organizatorzy / Organisers:

- Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
- Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego,
- Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Krakowie,
- Sekcja Gospodarki Przestrzennej Komisji Nauk Ekonomicznych PAN Oddz. w Krakowie / Komisja Nauk Ekonomicznych i Statystyki PAN Oddz. w Krakowie.

Wykaz konferencji / Conference list:

Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków, 9-10 grudnia 1985 r.

Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków, 15-17 grudnia 1986 r.

Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków, 30 listopada-2 grudnia 1987 r.

Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, Kraków, 12-13 grudnia 1988 r.

Regionalne problemy uprzemysłowienia – zagadnienia teoretyczno-poznawcze, Kraków, 27-28 listopada 1989 r.

Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych, Kraków, 26-27 listopada 1990 r.

Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania. Problemy badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli, Kraków, 2-4 grudnia 1991 r.

Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania, Kraków, 23-25 listopada 1992 r.

Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania, Kraków, 8-10 listopada 1993 r.

Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych, Kraków, 5-6 grudnia 1994 r.

Osiągnięcia i kierunki badawcze geografii przemysłu w ośrodkach akademickich, Kraków, 4-5 grudnia 1995 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (I), Kraków, 9-10 grudnia 1996 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (II), Kraków, 8-9 grudnia 1997 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (III), Kraków, 7-8 grudnia 1998 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (IV), Kraków, 6-7 grudnia 1999 r.

Przemiany struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej, Kraków, 4-5 grudnia 2000 r.

Problemy transformacji struktur przemysłowych, Kraków, 3-4 grudnia 2001 r.

Przemysł w procesie globalizacji, Kraków, 2-3 grudnia 2002 r.

Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu, Kraków, 1-2 grudnia 2003 r.

XX Jubileuszowa Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej, Kraków, 6-7 grudnia 2004 r.

XXI Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Procesy transformacji przemysłowych układów regionalnych na tle zmieniającego się otoczenia, Kraków, 5-6 grudnia 2005 r.

XXII Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. Problemy metodologiczne geografii przemysłu, Kraków, 4-5 grudnia 2006 r.

XXIII Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Kraków, 3-4 grudnia 2007 r.

XXIV Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Funkcje przemysłu i usług w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego* (24th International Scientific Conference on *Functions of Industry and Services in the Development of Information Society*), Kraków, 1-2 grudnia (December) 2008 r.

XXV Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych* (25th Jubilee International Scientific Conference on *The Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems*), Kraków, 30 listopada (November) – 1 grudnia (December) 2009 r.

26. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Wpływ kryzysu na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz zmiany struktur przestrzennych przemysłu i usług* (26th International Scientific Conference on *Impact of Crisis on the Activity of Enterprises and Changes in the Spatial Structures of Industry and Services*), Kraków, 6-7 grudnia (December) 2010 r.

27. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Wpływ innowacyjności na rozwój przedsiębiorstw i gospodarki w układach przestrzennych* (27th International Scientific Conference on *The Effect of Innovation on the Development of Enterprises and Economy in Spatial Systems*), Kraków, 5-6 grudnia (December) 2011 r.

28. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przemysł i usługi w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy* (28th International Scientific Conference on *Industry and Services in the Development of Knowledge-based Economy*), Kraków, 3-4 grudnia (December) 2012 r.

29. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Zmiany struktury przestrzennej przemysłu i usług w warunkach kryzysu gospodarczego* (29th International Scientific Conference on *Changes in the Spatial Structure of Industry and Services under Economic Crisis Conditions*), Kraków, 2-3 grudnia (December) 2013 r.

30. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu i usług w układach przestrzennych* (30th Jubilee International Scientific Conference on *Structural Transformations of Industry and Services in Spatial Systems - Research-related Issues*), Kraków, 1-2 grudnia (December) 2014 r.

31. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu i usług* (31st International Scientific Conference on *Inter-*

national Determinants for the Development of Industry and Services), Kraków, 7-8 grudnia (December) 2015 r.

32. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przemysłu i usług w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych* (32nd International Scientific Conference on International The Role of Industry and Services in Socioeconomic Development of Spatial System), Kraków, 5-6 grudnia (December) 2016 r.

W 2017 r. zapraszamy na kolejną 33. Międzynarodową Konferencję Naukową z tego cyklu (33rd International Scientific Conference), Kraków, 4-5 grudnia (December) 2017 r.

oprac. Wioletta Kilar

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH
KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES
FOCUSED ON ENTREPRENEURSHIP

Organizatorzy / Organisers:

- Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
- Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego
- Wydawnictwo Nowa Era
- Fundacja „Edukacja dla Społeczeństwa”

Wykaz konferencji / Conference list:

Pierwsza Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne*, Kraków, 27-28 września 2004 r.

II Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki* ze specjalną sesją *Rola etyki w przedsiębiorczości*, Kraków, 10-11 października 2005 r.

III Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej*, Kraków, 9-10 października 2006 r.

IV Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy* ze specjalną sesją nt. *Rola etyki w przedsiębiorczości*, Kraków, 8-9 października 2007 r.

V Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego* połączona z I Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 6-7 października 2008 r.

VI Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej* połączona z II Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 5-6 października 2009 r.

VII Ogólnopolska Metodyczna Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach globalizacji* połączona z III Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 4-5 października 2010 r.

8. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w edukacji* (8th International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in Education*) połączona z 4. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 3-4 października (October) 2011 r.

9. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość w warunkach kryzysu gospodarczego* (9th International Scientific Conference on *Entrepreneurship in the Conditions of Economic Crisis*) połączona z 5. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 8-9 października (October) 2012 r.

10. Jubileuszowa Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w rozwoju firm i układów przestrzennych* (10th Jubilee International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in the Development of Enterprises and Spatial Systems*) połączona z 6. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 7-8 października (October) 2012 r.

11. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych* (11th International Scientific Conference on *The Role of Entrepreneurship in Socio-Economic Development of Spatial Systems*), połączona z 7. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 6-7 października (October) 2014 r.

12. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju układów lokalnych* (12th International Scientific Conference on *Entrepreneurship as a Factor in the Development of Local Systems*), połączona z 8. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 5-6 października (October) 2015 r.

13. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Międzynarodowe i krajowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w układach przestrzennych* połączona z 9. Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 10-11 października (October) 2016 r.

W 2017 r. zapraszamy na kolejną 14. Międzynarodową Konferencję Naukową z tego cyklu (14th International Scientific Conference), połączoną z 10. Ogólnopolskim Zjazdem Nauczycieli Przedsiębiorczości, Kraków, 9-10 października (October) 2017 r.

oprac. Wioletta Kilar

WYKAZ TOMÓW „PRAC KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO” ORAZ WCZEŚNIEJ
WYDAWANYCH PRAC ZBIOROWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO
PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU

LIST OF VOLUMES "STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY
COMMISSION OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY"
AND EARLIER COLLECTIVE WORKS PUBLISHED IN THE INDUSTRIAL
GEOGRAPHY SERIES

„Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego” to czasopismo wydawane od 2000 roku (początkowo jako seria wydawnicza o charakterze monograficznym) przez Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz Komisję Geografii Przemysłu PTG. Poszczególne tomy zawierają prace wpisujące się w problematykę określoną tytułem danego numeru. Według listy B czasopism MNiSW z 2014 r. posiada ono 7 pkt. Od 2013 r. wydawane są cztery tomy w roku. Czasopismo jest indeksowane w bazach czasopism i bibliotekach cyfrowych m.in. BazEkon, BazHum, CEJSH - The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Google Scholar, IndexCopernicus, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, POL-Index oraz Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zapraszamy do lektury i składania artykułów.

Strona internetowa czasopisma w języku polskim i angielskim z otwartym (bezpłatnym) dostępem do archiwalnych numerów: www.prace-kgp.up.krakow.pl

“Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society” is a scientific journal published since 2000 (initially as monograph-type publishing series) by the Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow and the Industrial Geography Commission of PGS. It is a continuation of earlier collective works, presenting the outcome of debates held at conferences devoted to industrial geography. Each volume of the series presents works tackling the topic described by the title of the volume. According to B list of journals published by the Ministry of Science and Higher Education in 2014, the scoring of the journal is 7. Since 2013, 4 volumes are published per year.

The journal is indexed in the journal databases, including: BazEkon, BazHum, CEJSH - The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, Google Scholar, IndexCopernicus, Pedagogical Digital Library, POL-Index and Pedagogical University Repository.

Enjoy the reading and submit your article.

Website of the journal in Polish and English, including open access to archive volumes: www.prace-kgp.up.krakow.pl

e-mail: pracekgp@up.krakow.pl

**Prace zbiorowe z cyklu poświęconego problematyce geografii przemysłu /
Collective works published in the industrial geography series:**

Zioło Z. (red.), 1987, ***Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli***, Materiały i Sprawozdania, z. 14, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1988, ***Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii***, Materiały i Sprawozdania, z. 16, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1990, ***Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii***, Materiały i Sprawozdania, z. 19, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1991, ***Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych***, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1992, ***Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania – problemy badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli***, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1993, ***Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii***, Materiały i Sprawozdania, z. 26, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna

w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1993, *Regionalne problemy uprzemysłowienia*, red. Z. Zioło, Materiały i Sprawozdania, z. 27, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, , Wydaw. Naukowe WSP, Kraków.

Zioło Z. (red.), 1994, *Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Materiały i Sprawozdania, z. 28, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydaw. Naukowe WSP, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1994, *Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa.

Zioło Z. (red.), 1996, *Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 1997, *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, red. Z. Zioło, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Misztal S., Zioło Z. (red.), 1998, *Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Warszawa-Kraków.

Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society:

Zioło Z. (red.), 2000, *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 2001, *Problemy przemian struktur przestrzennych przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z. (red.), 2001, *Problemy przemian struktur przemysłowych w procesie wdrażania reguł gospodarki rynkowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydział Ekonomiczny UMCS w Lublinie-Filia w Rzeszowie, Warszawa-Kraków-Rzeszów.

Zioło Z. (red.), 2002, *Problemy transformacji struktur przemysłowych*, red. Z. Zioło, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Uniwersytet Rzeszowski-Wydział Ekonomii, Warszawa-Kraków-Rzeszów.

Zioło Z., Makiela Z. (red.), 2003, *Kształtowanie się struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 5, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Makiela Z. (red.), 2003, *Przemysł w procesie globalizacji*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 6, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Makiela Z. (red.), 2004, *Przemiany struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 7, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 8, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 9, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Procesy transformacji układów przestrzennych przemysłu na tle zmieniającego się otoczenia*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 10, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Problematyka badawcza geografii przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 11, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 12, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydaw. Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Funkcje przemysłu w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego / Functions of industry in the developing of an information society*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 13, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Problemy kształtowania się przestrzennych struktur przemysłowych i ich otoczenia / Problems in the formation of industrial spatial structures and their surrounding*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 14, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych / Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 15, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Procesy przemian przemysłu i usług w wybranych krajach / Processes of Transformation of Industry and Services in Selected Countries*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa

Geograficznego, 16, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Wpływ kryzysu na zachowania przedsiębiorstw oraz przemiany struktur regionalnych / The impact of the crisis on the behavior of enterprises and regional structure changes*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 17, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Przemiany struktur lokalnych i regionalnych sektora usług w latach kryzysu gospodarczego / Changes in local and regional structures of the service sector during economic crisis*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 18, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Wpływ innowacyjności na zmiany gospodarki w układach przestrzennych / Effect of innovativeness on the economic changes in spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 19, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Wpływ innowacyjności na rozwój przedsiębiorstw / The influence of innovativeness on enterprises development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 20, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Funkcje przemysłu i usług w rozwoju gospodarki opartej na wiedzy / Functions of industry and services in development of knowledge-based economy*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 21, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych / Conditions of socio-economic development of spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 22, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut

Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Rola innowacyjności w rozwoju społeczno-gospodarczego układów przestrzennych / Role of innovativeness in socio-economic development of spatial systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 23, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Wybrane problemy rozwoju usług turystycznych / Selected problems of tourism industry development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 24, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Contemporary issues in Polish industrial geography*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 25, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Przemiany struktur regionalnych w warunkach kryzysu gospodarczego / Transformation of regional structures under economic crisis conditions*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 26, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Wpływ kryzysu gospodarczego na przemiany struktur przemysłowych / Impact of economic crisis on the transformation of industrial structures*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 27, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Przemiany sektora usług i instytucji / Transformation of the service sector and institutions*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geo-

graphy Commission of the Polish Geographical Society, 28, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Rozwój przemysłu w wybranych krajach / Development of industry in selected countries*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(1), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Przemiany struktur przemysłu i usług w układach regionalnych / Changes of the industry and services structures in regional systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(2), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Przemiany sektora energetycznego i usług / Changes in the energy sector and services*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(3), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Problematyka badawcza przemian strukturalnych przemysłu i usług w układach przestrzennych / Structural transformations of industry and services in spatial systems – research-related issues*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, 29(4), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe i krajowe uwarunkowania rozwoju przedsiębiorstw / International and national conditions of enterprises development*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju układów lokalnych i regionalnych / International Determinants for the Development of Local and Regional Systems*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu / International Conditions for the Development of Industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Ziolo Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Przemiany sektora usług transportowych i turystycznych / The Transformation of Transport and Tourism Industry*, Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego / Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society, vol 30, no 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Wydaw. Naukowe UP w Krakowie, Warszawa-Kraków.

oprac. Wioletta Kilar

WYKAZ TOMÓW „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA”

LIST OF VOLUMES "ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION"

„Przedsiębiorczość – Edukacja” to czasopismo wydawane corocznie od 2005 r. (początkowo jako seria wydawnicza o charakterze monograficznym) przez Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz Wydawnictwo „Nowa Era”. Poszczególne tomy zawierają prace wpisujące się w problematykę określoną tytułem danego numeru. Część prac każdego tomu poświęcona jest zagadnieniom edukacji w zakresie przedsiębiorczości. Według listy B czasopism MNiSW z 2014 r. posiada ono 6 pkt. Czasopismo jest indeksowane w bazach czasopism i bibliotekach cyfrowych m.in. BazEkon, BazHum, CEJSH - The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences), Google Scholar, IndexCopernicus, Pedagogicznej Bibliotece Cyfrowej, POL-Index oraz Repozytorium Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zapraszamy do lektury i składania artykułów.

Strona internetowa czasopisma w języku polskim i angielskim z dostępem do archiwalnych numerów: www.p-e.up.krakow.pl

“Entrepreneurship – Education” is a scientific journal published since 2005 (initially as monograph-type publishing series) by the Department of Entrepreneurship and Spatial Management of Institute of Geography of the Pedagogical University of Cracow and the Nowa Era publishing house. Each volume of the series presents works tackling the topic described by the title of the volume. Some articles of each volume is dedicated to entrepreneurship education. According to B list of journals published by the Ministry of Science and Higher Education in 2014, the scoring of the journal is 6. The journal is indexed in the journal databases, including: BazEkon, BazHum, CEJSH - The Central European Journal of Social Sciences and Humanities, ERIH PLUS (The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences), Google Scholar, IndexCopernicus, Pedagogical Digital Library, POL-Index and Pedagogical University Repository.

Enjoy the reading and submit your article.

Website of the journal in Polish and English, including open access to archive volumes: www.p-e.up.krakow.pl

e-mail redakcji: pe@up.krakow.pl

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2005, *Przedsiębiorczość a współczesne wyzwania cywilizacyjne*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 1, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo „MiWa”, Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2006, *Rola przedsiębiorczości w podnoszeniu konkurencyjności społeczeństwa i gospodarki*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 2, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2007, *Rola przedsiębiorczości w aktywizacji gospodarczej*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 3, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2008, *Rola przedsiębiorczości w gospodarce opartej na wiedzy*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 4, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2009, *Rola przedsiębiorczości w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 5, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2010, *Przedsiębiorczość w warunkach integracji europejskiej*, Przedsiębiorczość - Edukacja, 6, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2011, *Przedsiębiorczość w warunkach globalizacji/ Entrepreneurship in the Conditions of Globalization*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 7, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2012, *Rola przedsiębiorczości w edukacji / The Role of Entrepreneurship in Education*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entre-

preneurship - Education, 8, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2013, *Przedsiębiorczość w warunkach kryzysu gospodarczego / Entrepreneurship in the Conditions of Economic Crisis*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 9, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2014, *Rola przedsiębiorczości w rozwoju firm i układów przestrzennych / The Role of Entrepreneurship in the Development of Enterprises and Spatial Systems*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 10, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2015, *Rola przedsiębiorczości w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych / The role of entrepreneurship in the socio-economic development of spatial systems*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, 11, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

Zioło Z., Rachwał T. (red.), 2016, *Przedsiębiorczość jako czynnik rozwoju układów lokalnych / Entrepreneurship as a factor in the development of local systems*, Przedsiębiorczość - Edukacja / Entrepreneurship - Education, nr 12, Wydawnictwo Nowa Era, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa-Kraków.

oprac. Wioletta Kilar

SPIS TREŚCI / CONTENTS

Wprowadzenie / Introduction.....	5
MAŁGORZATA BAJGIER-KOWALSKA, MARIOLA TRACZ, KAMIŁA WAŁACH Rola turystyki kulturowej w rozwoju ekonomicznym kraju na przykładzie Hallyu Wave w Korei Południowej.....	8
RAFAŁ BIELECKI Turystyka jako czynnik rozwoju lokalnego – studium przypadku gminy Bałtów.....	10
PIOTR BINIEK Rozwój morskiej energetyki wiatrowej w Polsce – analiza potencjalnych konfliktów społecznych.....	11
TADEUSZ BOCHEŃSKI Funkcjonowanie rejonów przeładunkowych na styku sieci kolejowych o normalnym i rosyjskim rozstawie torów w Europie.....	13
PAWEŁ BREZDEŃ Procesy koncentracji działalności przemysłowej w strefie podmiejskiej na przykładzie Dolnego Śląska	14
AGNIESZKA BRZOSKO-SERMAK, MONIKA PŁAZIAK, PIOTR TRZEPACZ Współczesne przemiany funkcji handlowo-usługowych centrum dzielnicy mieszkaniowej na przykładzie Krakowa – Nowej Huty.....	16
GRAŻYNA CHABEREK-KARWACKA Technologie informatyczne w procesach obsługi logistycznej a mobilność w obszarach zurbanizowanych	18
MAREK CIECHOWSKI, ŁUKASZ QUIRINI-POPLAWSKI Rola stref aktywności gospodarczej w rozwoju przemysłu i usług na terenach poprzemysłowych w miastach województwa małopolskiego	19
PAWEŁ CZAPLIŃSKI Rola przemysłu offshore w rozwoju województw nadmorskich	21
JOANNA DOMINIAK Nowoczesne usługi a poziom rozwoju gospodarczego.....	23
SŁAWOMIR DOROCKI, PIOTR RAŻNIAK, ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK Zmiany natężenia funkcji kontrolno-zarządczych miast europejskich w dobie globalizacji	24

WOJCIECH DYBA	
Klastry meblarskie na tle struktury przestrzennej przemysłu meblarskiego w Polsce	25
PIOTR DZIKOWSKI	
Aktywność innowacyjna przemysłu średnio-niskiej techniki w Polsce z perspektywy odległości od konkurenta, dostawcy i odbiorcy	26
ŁUKASZ GAWOR, MALWINA KOBYLAŃSKA	
Problematyka przeobrażeń przestrzennych w procesach rewitalizacji terenów przemysłowych.....	27
HANNA GODLEWSKA-MAJKOWSKA	
Zmiany atrakcyjności inwestycyjnej w Polsce lokalnej – polaryzacja czy konwergencja.....	28
ANNA GOLEJEWSKA	
Rola ośrodków innowacji w budowie potencjału innowacyjnego regionu na przykładzie województwa pomorskiego	29
EWA GRABIŃSKA, PAWEŁ MIERNICZAK	
Wsparcie i wzmocnienie pozycji konkurencyjnej sektora małopolskich małych i średnich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych	31
ŁUKASZ GRUDZIĘŃ, BARTOSZ WOJTYRA	
Rozwój branży piwowarskiej w Polsce w okresie tzw. „piwnej rewolucji” w latach 2011-2016	33
ZBIGNIEW GRZYMAŁA	
System emerytalny w Polsce – ocena i propozycja zmian	35
MACIEJ GURBAŁA	
Ryzyko lokalizacji przedsiębiorstw high-tech w Polsce	37
ANATOL JAKOBSON, NATALIA BATCIUN	
Sub-regional post-industrial development strategy for a Siberian area	38
JULIA KACZMAREK-KHUBNAIA	
Powiązania gospodarcze państw postradzieckich na przykładzie bezpośrednich inwestycji zagranicznych	40
FRANCISZEK KŁOSOWSKI	
Wpływ procesów demograficznych na usługi województwa śląskiego	41
RAFAŁ KOSZEK	
Ekspansja kapitałowa jako sposób na rozwój technologiczny na przykładzie chińskich inwestycji w Niemczech	42

ANDRIY KUZYSHYN, INNA POPLAVSKA	
The influence of social environment on sustainable development on the example of post-Soviet countries: risks and modern trends	43
MAŁGORZATA MARKOWSKA, ANDRZEJ SOKOŁOWSKI	
Ocena udziału sektorów w zróżnicowaniu struktur zatrudnienia w Warszawie i powiatach sąsiadujących w latach 2005-2014.....	45
GRZEGORZ MAŚLOCH, MAŁGORZATA WOJAKOWSKA-ŻEGLIŃSKA	
Społeczno-gospodarcze uwarunkowania tworzenia spółdzielni energetycznych i ich wpływ na rozwój lokalny	47
ANNA KATARZYNA MAZUREK-KUSIAK, MARTA KULAWCZUK, ANNA HELENA SAWICKA	
Historia lokalnego przemysłu a rozwój społeczno-gospodarczy układów przestrzennych Lublina	48
CEZARY MĄDRY	
Handel zagraniczny krajów postradzieckich – nowe otwarcia czy restytucje powiązań?	49
FRANCISZEK MRÓZ	
Funkcja usługowa wybranych sanktuariów w Europie w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych	51
PAWEŁ NOWAK	
Nadmierne zadłużenie i upadłość konsumencka.....	53
JANINA PACH	
Dylematy systemu podatkowego w Polsce	54
TOMASZ PADŁO	
Sektorowy podział gospodarki europejskiej w wyobrażeniu jej mieszkańców.....	55
DANUTA PIRÓG	
Mechanizmy dokonywania wyboru usługi edukacyjnej na poziomie wyższym – ujęcie teoretyczne.....	56
MARCIN POŁOM	
Dezintegracja usług komunikacji miejskiej w aglomeracji gdańskiej ..	57
MARCIN POPIEL	
Wybrane aspekty turystyki dostępnej w Krakowie w opinii studentów niepełnosprawnych	59
TOMASZ RACHWAŁ	
Przemiany struktury działowej przemysłu Polski a nowa polityka przemysłowa w Europie: w kierunku reindustrializacji?	60

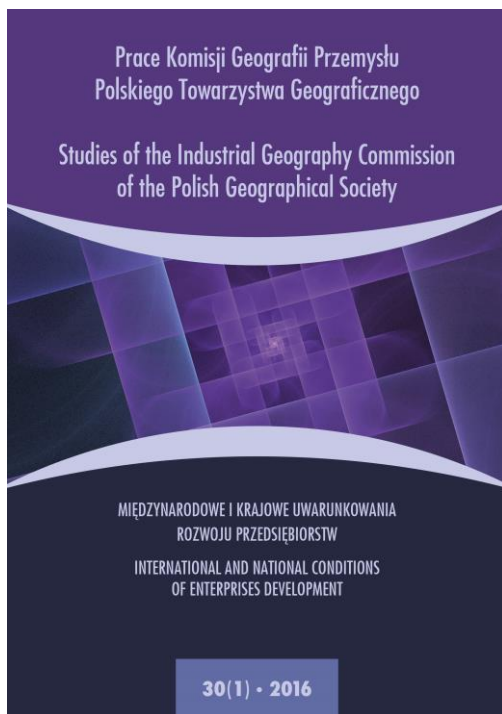
JACEK RUDEWICZ	
Tereny przemysłowe w Szczecinie rekonwersja i konwersja do nowych funkcji. Procesy industrializacji vs deindustrializacja w mieście portowym	62
WOJCIECH SADKOWSKI	
Certyfikowane systemy zarządzania jakością w przedsiębiorstwach usługowych	63
KRZYSZTOF SALA	
Przemysłowe wykorzystanie biomasy w Polsce	64
ROBERT SKIKIEWICZ, JAN FAZLAGIĆ	
Bariery prowadzenia działalności w wybranych działach sektora usług a klimat koniunktury w województwach Polski	65
MACIEJ SMĘTKOWSKI	
Przestrzenne aspekty restrukturyzacji przemysłu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej	66
ANDRZEJ SOCZÓWKA, MICHAŁ BEIM, BARTOSZ MAZUR, ROBERT ZAJDLER	
Modele rozwoju i funkcjonowania terminali intermodalnych na przykładzie województwa wielkopolskiego	67
TADEUSZ STRYJAKIEWICZ, ROBERT KUDŁAK	
Czasoprzestrzenna analiza popytu na nowe samochody w Polsce	69
MAREK SZAJT	
Aktywność patentowa państw OECD w ujęciu regionalnym – konwergencja czy utrzymanie status quo	71
DAMIAN SZALAŁA, WIOLETTA KILAR	
Kształtowanie się korporacji ponadnarodowej Novartis w przestrzeni światowej	72
ZDENĚK SZCZYRBA, IRENA SMOLOVÁ	
Current development of solar Energy in the Czech Republic and its spatial context	73
BARBARA SZEJGIEC-KOLENDA	
Wzorce działalności eksportowej przedsiębiorstw handlowych	74
PAULINA SZYJA	
Rola eksportu usług w zmianach układów przestrzennych	75
ANNA IRENA SZYMAŃSKA, MONIKA PŁAZIAK	
Oddziaływanie wielkopowierzchniowych centrów handlowych na funkcjonowanie małej przedsiębiorczości w Nowej Hucie	76
RENATA ŚLIWA, PIOTR WALĄG	
Ewolucja struktury gospodarki, a funkcja przemysłu i usług	78

RENATA ŚLIWA, RENATA ŻABA-NIERODA	
Uwarunkowania rozwoju przemysłu zbrojeniowego w Polsce na przykładzie przedsiębiorstw sektora	79
MACIEJ TARKOWSKI	
Warunki i czynniki rozwoju usług dla biznesu w Gdyni	81
KADIR TEMURÇIN, YOLCU ALDIRMAZ	
The structure, development and spatial distribution of industrial activities in Turkey	82
KADIR TEMURÇIN, ISMAIL KERVANKIRAN, GAMELI DZIWORNU	
Spatial structure and distribution of manufacturing industries in the Greater Accra Region of Ghana	83
ANNA TOBOLSKA	
Społeczna odpowiedzialność biznesu: koncepcja i przykłady realizacji w polskich filiach koncernów międzynarodowych	84
JAN WENDT	
BAC i jego porty – współpraca i konkurencja w polityce transportowej UE	86
PIOTR WILCZYŃSKI	
Układy przestrzenne wielkich korporacji zbrojeniowych Europy	87
BOŻENA WÓJTOWICZ	
Międzynarodowy ruch turystyczny zagrożeniem dla zabytków architektury nabatejskiej i społeczności lokalnej na terenie Petry	88
MIROŚLAW WÓJTOWICZ	
Rola przemysłu samochodowego w rozwoju społeczno-gospodarczym Meksyku	89
ZBIGNIEW ZIOŁO	
Wpływ przemysłu i usług w rozwoju społeczno-gospodarczym układów przestrzennych.....	91
MICHAŁ ŻEMŁA	
Rola koncepcji ekonomii doświadczeń w postmodernistycznej interpretacji trendów rynkowych w turystyce i budowie nowoczesnych produktów turystycznych	95
JOANNA ŻUKOWSKA	
The role of key competences in corporate cooperation communication competences.....	96

WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU I USŁUG LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES IN THE SERIES FOCUSED ON INDUSTRIAL AND SERVICE GEOGRAPHY.....	97
WYKAZ OGÓLNOPOLSKICH I MIĘDZYNARODOWYCH KONFERENCJI NAUKOWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LIST OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES FOCUSED ON ENTREPRENEURSHIP	101
WYKAZ TOMÓW „PRAC KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO” ORAZ WCZEŚNIEJ WYDAWANYCH PRAC ZBIOROWYCH Z CYKLU POŚWIĘCONEGO PROBLEMATYCE GEOGRAFII PRZEMYSŁU LIST OF VOLUMES "STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY COMMISSION OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY" AND EARLIER COLLECTIVE WORKS PUBLISHED IN THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY SERIES.....	103
WYKAZ TOMÓW „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA” LIST OF VOLUMES "ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION”	112
Spis treści / Contents	115

**PRACE KOMISJI GEOGRAFII PRZEMYSŁU
POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO**
kwartalnik naukowy

**STUDIES OF THE INDUSTRIAL GEOGRAPHY COMMISSION
OF THE POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY**
a scientific quarterly

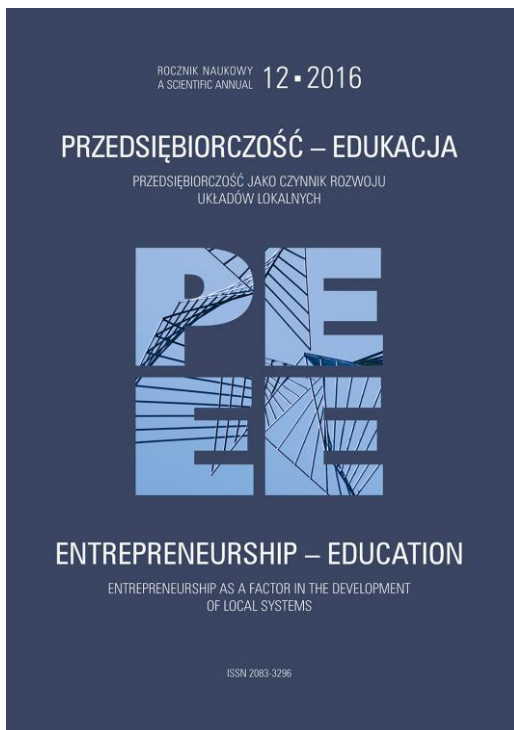

www.prace-kgp.up.krakow.pl

e-mail: pracekgp@up.krakow.pl

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ – EDUKACJA
rocznik naukowy

ENTREPRENEURSHIP – EDUCATION
a scientific annual

www.p-e.up.krakow.pl

e-mail: pe@up.krakow.pl